

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
 Egy évre ..... 24 korona.
 Egy hóra ..... 2 korona.

VIDEKEN:
 Egy évre ..... 28 korona.
 Egy hóra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
 4-hasábos petit sor egyszer 20 fl,
 minden következőnél 16 fillér.

Nyiltér petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
 Társaság.
 József főherceg-ut 22. sz
 TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
 STAUBER JÓZSEF.

Csütörtök, március 25.

Mai számunk főbb közleményei:

- A papok fizetése.
- Uj fa- és fémipari szakiskola.
- Megdrágul az utazás.
- Két kis gyár az aradi fogházban.
- Szerbia tartozása egy magyar orvosnak.
- Az aradi kamara az önálló bank mellett.

Bizonytalan jövő.

Arad, március 24

Nem jövődőlés és nem eshetőség: a háboru valóság már. Ezt jelenti legalább Wekerle Sándornak a parlamentben ma mondott beszéde. A hadüzenet formája, az ágyuzás kezdete hátra van még, de a hadi állapot már bekövetkezett, s ha Oroszország engedékenységről a késő éjjeli órában érkezett hírnem volna igaz, ugy a háboru kitörése ugyszólván órák kérdése.

Véget ért a szemforgatás, a kézmosás, amelyet a nagyhatalmak képviselői, a diplomaták játszottak végig. Most látszott meg, hogy mennyire üres, tartalom nélkül valók azok a „békegaranciák“, amelyeknek béke idején annyi fontosságot hisznek: uralkodói csókok, pohárköszöntők, békekongresszusok, külügyminiszterek nyilatkozatai. Mihelyt komoly eseményekre fordul a sor, habzó örömmel látja az egyik nagyhatalom, ha a másik gyöngül, erejét, pénzét, vérért prédálja. Hogy ez a gyöngülés ezer és ezer ember életét veszi el: mellékes a Nyugat kulturájában, a humaniz-

musban elől tetszelgő államoknak. Komoly képpel hozzálátnak a békeakciónak, kellően gondoskodva arról, hogy annak sikere ne legyen. Máskor is talán így csinálják; de kétszínűbb, mint most, amikor egyetlen erélyes szóval csendre pissenhették volna a esöpp, eszelős Szerbiát, — talán sohasse volt a szereplésük.

Most már nemcsak a kényszerűségét, hanem a szükségét érzi a monarchia a háborunak. A „békitő“ szándék mögül, amelyet a külföldi diplomaták mutatgattak, előbukkant egy rejtett gondolat, hogy most, pillanatnyira csitítsák el a háborut, amelyet máskor, Ausztria-Magyarországra kedvezőtlenebb időben, újra fölidéznének. Erre igazán nem lehet várni.

Lelkünkben iszonyattal a háboru borzalmi és igazságtalansága ellen, rettegve annak emberpusztításától és előrelátva annak gazdasági kárait, megérezve az indulók halálfélelmét és az ittmaradók könnyes aggodását: meg kell vivnunk ezt a véres leszámolást Szerbiával. A veszedelmes párbajnak így vág neki, aki ellensége a párbajnak, szereti az életét és mégis nem talál más utat. Nem a biztos győzelemnek, a kétségtelen tulsulynak önteltségével és reményeivel megyünk neki. Minden háborunak eshetőségei kiszámíthatatlanok s a harcba indulás pillanatában azt se tudjuk, minő bonyodalmak keveredhetnek belőle. Nem tudjuk, hogy az első ágyulövésekre

fog-e összeomlani a szerb harci dicsőség kártyavára, vagy pedig nem kell-e hónapokig veszködni a sziklahasadékok kalózaival: de meg kell azt kezdenünk.

A nagyhatalmaknak ocsmány viselkedése, a velünk szemben való színvallásuk mutatta meg: Ausztria-Magyarország addig nem lehet biztosságban és igazi békében, amíg erejének bizonyosságát nem adja. Ez már nem a nagyhatalmi állás, hanem a létérdek kérdése. Ha Szerbiát meg nem fenyíti: holnap Oroszország parancsol fölötte, s intézi jövődő sorsát.

A tartalékosokra, akiket kenyerük, polgári foglalkozásuk és családjuk mellől a veszedelmek izzó földjére visznek, hozzátartozóikra, akik előre megsiratják őket, ez a kényszerűség nem vigasz. S a velük számot vető, rájuk gondoló ember se térhet ki annak megértése elől, hogy a háboru, a viszontagságok viszontagsága elől kitérni nem lehet.

Néhány nap kérdése, amikor ez megkezdődik. Az öntudatos bátorságba, a komoly, férfias elhatározásba, amely a csapatokat vezeti és kíséri, csak egy keserűség vegyül: hogy az ugynevezett civilizáció, a fölvilágosodottság huszadik százada se tudta a háborut kiküszöbölni, s nem tudta kikerülhetővé tenni, — ami képzelhetetlennek látszott: az európai háborut. A civilizáció és a kultura még nincs ennyire és egyhamar nem is jut el. Azok a

Johanna pápanő.

Irta: Kara Győző.

(A „Rejtélyes történelmi alakok“ cím alatt az aradi kir. főgimn.-ban tartott ismeretterjesztő előadás egy részlete.)

„Johanna papissa“ ez volt a jelszó, melyvel évszázadokon keresztül támadták, melylyel diszkreditálni akarták a pápaságot, azt az intézményt, melyről Macaulay, a protestans történettudós azt írta, hogy „nincs más intézmény, mely visszavinné az elmét abba a korba, midőn az áldozat füstje a Pantheonból szálla föl és giraffok s tigrisek szokelltek Flavius amphitheatrumában... Ő látta kezdetét minden kormányának és minden egyházi intézménynek, mely jelenleg a világon létezik; s nem tudjuk bizonyosan, nincs-e arra hivatva, hogy mindenkinek végét lássa.“

A történész szempontjából a pápaság politikai, precizebben kifejezve egyházpolitikai intézmény s midőn ennek történetét fejtegeti, joga, sőt kötelessége a kritika bonckésével munkájához hozzáfogni. Lehet az a kés éles; vágjon bele elevenbe, ha szükségét látja; világítsa meg az intézmény hibáit, szembeállítva annak kiválóságaival, de legyen minden ítéletében méltányos, részrehajlatlan és mindenkéltől ne sértő; ne sértessen különösen oly intézmény méltatásánál, melyre ájtatos tisztelettel tekint 250 millió keresztény hívő lélek.

A pápaságnak, mint politikai intézménynek, szó sincs róla, megvoltak a maga hibái, mint minden más intézménynek megvannak a

magái; katolikus és protestans írók egyaránt rámutattak e hibákra s a pápaság védelmezői azon voltak, hogy e vádaknak elejét vegyék: e tudományos viták és harcok történetében a legelkeseredettebb viaskodást idézte elő a Johanna papissa ügye, pedig ennél alaptalanabb és keptelenebb vád sohasem érte a pápaságot.

Hogy miben áll s hogyan keletkezett a Johanna pápanőről szóló monda, hogy miként kelt szárnyra s járta be a világot ez a történelmi hazugság, azt akarom a következőkben röviden elmondani s rámutatni ezzel egy oly rejtélyes történelmi alakra, mely sohasem létezett és így a mesék országába tartozik.

István francia dömés szerzetes a XII. század vége felé a Szentlélek hét malasztjáról írt munkája nyomán egyik kartársá, Jean de Mailly említi először a nőpápát. A mese hiteltre talált, egyes írók kibővítették s mind-egyikük egy-egy újabb s hitelesnek feltüntetett adattal tudta megtoldani, ugy, hogy csakhamar véglegesen kialakult történelmi tényként azt írták, hogy a IX. század végső éveiben Angolországból egy nagytudományu tanárnő jött Rómába, aki Athénben tanult volt. Rómában csakhamar híre terjedt az ő tudományának; nővoltát titokban tartván, sok tanítványa akadt. Nagyon tisztességes életet élt s ez életmódja és tudománya miatt megkedvelték és megnyílt előtte a pápai udvar is, ahol előbb pápai jegyző lett, majd nemsokára egyhangulag megválasztatott pápanak. Mint pápa

még egy ideig folytatta becsületes és ájtatos életmódját, de később kéjelgő lett s az ördög incselkedéseinek áldozatául esvén, elbukott s egy meghitt embere által anya lett. Egy körmenet alkalmával az utcán gyermeket szült, mire a római törvényszék lábait egy ló lábához köttetvén, halálra hurcoltatta. Más verzió szerint a szülés pillanatában halt meg s azon a helyen el is temettetett. Egyes írók az egészet az ördög művének tartják s ez a nézet jut kifejezésre a kempteni apátok krónikájában, ahol a következők olvashatók: „Azon pápához, ki asszony volt és végre gyermekkel áldatott meg, jött a gonosz lélek és mondá: Óh te pápa, teneked itt az atyák atyjának kellene lenned és te szülésed által kimutatod, hogy te papissa vagy, azért testestől-lelkestől azon leszek, hogy magamhoz és társaságomba vegyelek.“

A XV. században kibékítőbb megoldását keresték az ördög hatalmába esett tudós nő katasztrófájának s egy „Róma városának csodái“ című könyv alapján egy német kölni krónikában az olvasható, hogy kiengesztelésül angyal által választás engedtetett neki földi gyalázat és örök kárhozat között; ő az elsőt választá és így történt szülésé és halála az utcán nyilvánosan.

A monda első sorban Martinus Polonus krónikája révén terjedt el, és pedig a szerző tudtán kívül. Márton dömés szerzetes, majd később gneseni érsek volt. Műve a XIV. század legolvasottabb könyve volt, de ma már be van

hatalmak, akik legelől járnak benne, csufolták meg azzal, hogy viselkedésükkel szinte előidézték a háborút. S akik így nem tudták a más ország életanyagát, embervérét becsülni, azok a hatalmi érdekekért a magukéit se fogják kimélni. Most Ausztria-Magyarország megy a háboruba; de ez nem lesz az utolsó európai háború, s az, amely talán nem is nagyon sok idő múlva követi, talán a mienkénél is véresebb lesz. Pedig addigra fölépül a hágai békepalota is.

A papok fizetése.

A képviselőház ülése.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Budapest, március 24.

A Ház mai ülésén a papi fizetések kiegészítésére vonatkozó javaslatot tárgyalták. Föl-szóalt többek között Csernoch János is.

Justh Gyula elnök pont 10 órakor nyitja meg az ülést.

A Ház elfogadta vita nélkül harmadszori olvasásban a pozsony—bécsi villamos vasut engedélyezéséről szóló törvényjavaslatot.

(A kongrua.)

Következett napirend szerint a kongrua javaslat tárgyalásának folytatása.

Az első szónok Artim Mihály. A gazdag egyház szegény papjairól beszél. Szomorúnak találja, hogy a tanítók fizetése, sőt a főszolgabírák és alispánok uti általánya is nagyobb, mint a lelkészek fizetése. Elismeri Apponyi jóindulatát, de szeretné, ha az állam módot nyujtana arra, hogy a mostani kongrua kiegészítés emelkedne. A javaslatot örömmel elfogadja.

(Az izgató papok ellen.)

Nagy György: Nemzeti szempontból bírálja a javaslatot és azt elítéli a 3. §. miatt, mely szerint olyan papok is kapják a fizetés kiegészítést, akik magyarul nem tudnak. A lelkészeknek magyar tudását egy 69 éves törvény írja elő, tehát ezt meg kell követelni azoktól, akik a magyarul államtól jutalomra tartanak igényt. Követeli, hogy az izgató pap kongruája feltétlenül vonassék meg. A javaslatot nem fogadja el.

(Csernoch János beszéde.)

Csernoch János: Elismeri a miniszter jóindulatát, mert sietette a javaslat tárgyalását

azáltal, hogy kikapcsolta a párbér- és a stola kérdést. Ezáltal ugyan megingatta egy kissé a kongruát, azonban mégis örömmel üdvözli a javaslatot, mert javulást lát. Szerinte helyesebb lett volna a katolikus lelkészek dolgát önállóan szabályozni. Akkor nem kellett volna az előképzettség kérdését szabályozni, mert a katolikus klérus tagjai között olyan nincs, aki nem végezte volna el a nyolc gimnáziumot. Olyan katolikus pap sincs, aki nem bírná a magyar nyelvet. Helyesli, hogy a latin és görög szertartású lelkészek kongruáját egységesen rendezik. A javaslat része a papság körében a legnagyobb tetszéssel találkozik. (Helyeslés.) Az állam érdekeinek védelmét szükségesnek tartja, vigyázni kell azonban arra is, nehogy a törvény intézkedéseivel a vizálykodások magvait hintsék el. A Ház előtt fekvő javaslat ebből a szempontból korrekcióra szorul, azonban bizik Apponyiban, aki megfogja találni annak a módját, hogy ezen segíthessünk. (Helyeslés.) Meggyőződése, hogy a javaslat enyhíteni fogja a papság anyagi helyzetét, s ezért úgy a néppárt, mint a maga nevében elfogadja. (Eljenzés.)

Damján Vazul hosszasan beszél. A javaslatot nem fogadja el.

Gyarmati Dezső azt kéri, hogy a lelkészi fizetések terheit a nagyobb egyházi javadalmakra terjesszék ki.

Ezután következtek az interpellációk, melyekről külön írunk.

A városok állami támogatása. A multi évi költségvetés alkalmával Halász Lajos képviselő hosszabb beszédben hívta föl a kormány figyelmét a városok nehéz helyzetére és a városok állami támogatását sürgette. Akiót indítottak ilyen irányban a városok polgármesterei is és ezek eredményeképp a törvényhozás két milliót szavazott meg a városok részére. Hogy ez a két millió, mely a szükségletnek talán 2—3%-át sem lesz képes fedezni, mi utonmódon osztassék fel — a tekintetben még nincs megoldás — de a sok helyen bizony igen nyomorúságosan dotált városi tisztviselőkre való tekintettel az általános óhaj, hogy ez a két millió a városi tisztviselők fizetésének kiegészítésére fordíttassék. A kérdés mielőbbi eldöntése igen kívánatos lévén, e tárgyban ma Halász Lajos a következő interpellációt intézte a miniszterelnökhöz:

Mikor és mielő kules szerint szándékozik a kormány a városok részére, illetve a tisztviselők fizetésének kiegészítésére megszavazott két millió koronát kiutalványoztatni?

Wekerle azt válaszolta az interpellációra, hogy a két millió korona nagyrészt a városi tisztviselőknek szánta.

bizonyítva, hogy valamelyik későbbi kiadója töldotta be IV. Leó és III. Benedek pápák neve közé, akik mindketten 855-ben ültek a pápai széken és haltak meg, a VIII. János pápának, az állítólagos nőpápanak a nevét. E munkából vették át a mondát francia, angol, spanyol, német és olasz dómés, bencés és minorita szerzetesek, mely utóbbiaknak leghíresebbike, az angol Occam a közte és XXII. János pápa közt kitört polemikában a pápaság elleni fegyverül használja fel. Hogy leginkább a dómések és minoriták kardoskodtak a monda igaz volta mellett, annak okát Dollinger, a híres bajor ó-katolikus pap, aki a monda a'ptalanságát éleselmű kritikájával kimutatta, a kor hangulatában és viszonyaiban keresi, melyben a monda elterjesztése végbement. „Ez a kor — azt írja Dollinger „Die Pabstfabel“ című könyvében VIII. Bonifác ideje volt, ki e két rend egyike irányában sem viseltetett jó indulattal, s viszont kinek egész eljárása nekik nem tetszett. Eszrevehetjük ezt azon kedvezőtlen ítéletekből, melyekkel illetik a dómés történetírók, és azon magatartásból, melyet elfoglaltak az ő és Szép Fülöp közötti vizály kiörése alkalmával. Eszrevehető hogy ezen időtől kezdve, amikor a pápa tekintélye súlyedni kezdett, a szerzetesrendű történetírók a pápák történetében előforduló botrányos dolgokat előszeretettel említik, sőt festik.”

Később dogmatikus kérdések körül támadt vitákban majd érvül, majd elle érvül hozák fel a nőpápa ügyét. Torquemada, a híres in-

kvisitor úgy érvel vele, hogy, ha isten megengedte, hogy egy nő legyen pápa, anélkül, hogy ezért az egyház szervezete megzavartatott volna, megtörténhetnék az is, hogy eretnek pápája lehetne az egyháznak s mégsem származhatnék belőle b. j. Huss János, a cseh reformátor és hívei egyrészt annak igazolására hozták fel a nőpápa esetét, hogy az egyház ellehet pápa nélkül is, mert Johanna uralkodása alatt harmadfél évig nem volt valódi pápa, másrészt azt akarták vele kimutatni, hogy milyen veszélyes az egyháznak köteles engedelmességet a pápa személyétől függővé tenni. Ime az inkvisitor és az eretnek egyaránt ténynek veszik a Johanna papissa történetét.

Eddigél csak a tudósokat foglalkoztatta a papissa ügye; de a XIV. században a szépirodalom is hozzáfog a tárgy feldolgozásához. Rövid egy század alatt három nemzet irodalmába vonul be a rejtélyes pápaalak egy novella, egy költemény és egy dráma keretében. 1350-ben Boccaccio beszéli el a történetet a maga módjában a „Hires asszonyokról“ című művében, ahol a pápa (Giliberta néven szerepel s állítólag két évig és két hónapig uralkodott. Az időtartam e megállapítása egymagában halomra dönti Boccaccio novellájának hitelét, mert IV. Leó és III. Benedek uralkodása között, mint tudjuk, csak néhány napnyi időköz volt.

Boccaccio után száz évvel, 1450-ben Martin le Franc lausani prépost, V. Felix és V. Miklós pápák titkára „Le champion des dames“ című költeményében énekelte meg a papissát s nála

Új fa- és fémipari szakiskola.

Megkezdődik az Óvár-tér kiépítése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arady március 24.

Az aradi fa- és fémipari szakiskola legközelebb új otthont nyer. A mai szűk és nem tudja befogadni az országos hirt. intézetbe tuduló tanuló sereget, nincs benne elég helyiség ama mesterek részére, akik a kitűnő iskolában akarják szaktudásukat bővíteni. Az Óvártéren épít a város a nagyjelentőségű tanintézetnek díszes hajlékot. Ezzel meg is kezdi az Óvártér rendezését, beépítését.

A szakiskola igazgatója, Nosner Aladár már ismételtén vázolta az iskola főhatósága, a kereskedelmi miniszter előtt azokat a mézériákat, melyek miatt a tanév elején sok jelentkezőt el kell utasítani. Eme jelentések alapján intézte Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter a városhoz azt a leiratát, melyben a Weitzer-hagyaték egy részét az iskola kibővítésére kérte. A közgyűlés egy feliratlal tudtára adta a miniszternek, hogy az alapító levél értelmében ez lehetetlen. Ez évben tartatták meg azonban már a mester tanfolyamokat, amelyekre annyian jelentkeztek, hogy nagyrésztük, helyszüké miatt el kellett utasítani.

A miniszter ma érkezett leiratával, ezért most már nem helyiség és műhely nagybővítésre kéri a város hozzájárulását, hanem azt tanácsolja a városnak, hogy építsen egy teljesen új épületet.

A leirat a következőképp szól:

A főhatóságom alá tartozó iparoktatási intézetek felügyeletével megbízott szakközlegem jelentéseiből több ízben értesültem már arról, hogy az aradi m. kir. állami fa- és fémipari szakiskola épülte — amelyet annak idején elismerésre méltó áldozatkészséggel a város közönsége emelt — a mai viszonyok között már annyira szűkek bizonyul, hogy az intézetet fontos iparfejlesztő tevékenységének az ipari igények követelte módon való kifejtésében esekély befogadó képessége miatt jelen-tékenyen hátráltatja.

Amennyire örvendetesnek kell tekintenem, azt a termékenyítő hatást, amelyet az intézet a helyi és környékbeli iparosságra gyakorolt és amelynek legszembeötlőbb bizonyítéka épen az, hogy az iparosság évről-évre fokozódó érdeklődéssel keresi fel az intézetet és egyre na-

már Johanna néven szerepel. Harminc évre azután írta meg Schernberk Theodorik műhlhauseni lelkész az ő drámáját: „Ein schön Spiel von Frau Jutta“. Bár keletkezése ideje közel áll a reformáció korához, melynek szelleme már erősen átjárta az újítást áhítózó lelkeket, a mű szerzője mégis a régi egyházi irány lelkes híve volt s távol állott az egyházellenes mozgalmaktól. Ezt bizonyítja a drámában Máriaának szerepe, mert az egész dráma oda tendál, hogy a Szűzanyának isteni fia előtti közvetítő szerepét és befolyását feltüntesse és magasztalja. Az ördög ugyanis minden földi dicsőségben részesíti a tudós, de tévutra került szép lányt, hogy annál biztosabban a pokol martalékjává legyen. De csalódik; Mária könyörgése irgalomra bírja a mennyei atyát és a papissa üdvözül, de csak mély megbánás után és kínos szenvedések árán. A katasztrófa percében a papissa e szavakkal fordul Máriaához:

„Maria, Mutter reine,
aller Sünder eine Trösterin,
ich klage dir gemeine,
dass ich ein Sünder bin.
Nun ich denn soll sterben,
so hilf, Maria, himmlische Königin, mir erwerben
deines lieben Kindes Barmherzigkeit,
die doch manchem Sünder ist bereit.“

Maria erre azt feleli:

„Ich will alle diesen Tag
bitten für dich, was ich mag.“

gyobb számban keresi fel az intézetben gyakorlati iparosok részére rendezett tanfolyamokat: annyira sajnálatosnak kellene tekinteni azt a körülményt, ha az iparosság jogos igényei éppen az intézet szűk helyiségviszonyai miatt nem volnának kielégíthetők.

Tekintve, hogy az intézetnek immár csak az iskolaépület és műhelyek megfelelő kibővítése vagy még célirányosabban alkalmas új épület emelése mellett fokozható iparfejlesztő tevékenységének szélesebb alapokra való fektetése elsősorban a város iparosságának érdeke és számítva azzal, hogy a közönség ezuttal is teljes mértékben fogja méltányolni tudni azokat az érdekeket, melyeket egy városra nézve iparának fejlettsége képvisel: felkérem a város közönségét, hogy a szakiskola épületének és műhelyeinek, egyrészt az intézet működési kereteinek megfelelő és az intézet jövő fejlődését is biztosító kibővítésére, vagy pedig — amit célirányosabbnak tartok, — új megfelelő épület emelése iránt határozatot hozni, másrészt az épületben egy nagyobb rajzterem alakítására és a műhelyek kiegészítésére, mulhatatlanul szükséges átalakító munkák ügyében, az intézetnek egyidejűleg megfelelően utasított igazgatósságával érintkezésbe lépni sziveskedjék.

Felkérem a közönséget, hogy a szóban forgó ügyet alaposan megfontolva, elhatározásáról engem értesíteni sziveskedjék.

Szterényi,
államtitkár.

A tanács, mint értesülünk, a törvényhatósági bizottságnak javasolni fogja, hogy az Övártérben ajánljon fel telket az iskola céljaira, építse is fel és a kereskedelmi kormányának megfelelő bérösszegért bocsássa rendelkezésére, éppen úgy, mint ez a mai iskolával történt.

Megdrágul az utazás.

Arfelemelés a Máv-nál.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 24.

A kereskedelemügyi miniszteriumban tudvalevőleg már régóta dolgoznak azon a tervszinten, melynek célja, hogy a magyar államvasutaknál úgy a személydijszabást, mint az árutarifát felemelje. Az új árutarifáról már ankétek is voltak a kereskedelmi miniszteriumban és mivel e tekintetben még eltérők a vélemények, ez még nincs véglegesen megállapítva. Hir szerint az árudijszabást évente 30 millió koronával emelik fel.

Ich hoffe, du sollst Gnade finden bei meinem Lieben Kinde, dass er gnädiglich sich erbarme über dich Sünderin arme.“

Az ördög a pokolba viszi a papissa lelkét, de az üdvözítő leküldi érte Mihály arkangyalt, aki azt a mennyországba vezeti, ahol Krisztus következőleg köszönti:

„Sei willkommen, du liebste Tochter mein, du sollst mit nur fröhlich sein in meinem Himmelreiche. Und was du getan hast in deinem Leben, das soll dir alles sein vergessen, denn Maria, die liebe Mutter mein hat dir getan ihrer Hülfe Schein mit dem heiligen Nikolao: drum sollst du sein wohlgemuth und froh.“

A dráma Jutta asszony lelkének hálaszózatával véget ér.

A papissa tényleges szereplésének hirdetői állításuk bizonyítékul négy körülményt szoktak felhozni. Az első egy feliratos kő, melyet a rajta látható felirat helytelen megfejtése folytán sokáig a papissa sarkóvének tartottak s melyről a modern archéológia kimutatta, hogy az Mithras, a napisten valamelyik papjának emlékköve s ezt jelenti a kövön levő „pater patrum“ cím. A második bizonyíték egy szobor, melyről ma már megállapították, hogy valamelyik pogány istenséget ábrázol. A harmadik az a szokás, hogy a papissa katasztrófa óta az ünnepélyes egyházi körmenetek elkerültek a

Az új személydijszabásról szóló javaslat már elkészült és nemsokára az Országos Közlekedésügyi Tanács elé kerül. Budapesti értesítés szerint e javaslat 6,815.241 koronával nagyobb bevételt vár az új dijszabástól, melynek indoklásában rámutat arra, hogy a zónadijszabás behozatala óta az utasok száma megtízszereződött, de a bevétel nem tartott lépést ez emelkedéssel. A javaslat hangsúlyozza, hogy a változtatásokban óvatos akar lenni s bár legjobban szeretné a miniszter az egész zónarendszert elvetni, nem meri ezt megkísérleni, mert fél attól, hogy éppen ellenkező eredményt fog elérni, mivel akkor nagy mérvben fog a személyforgalom csökkenni.

A javaslat szerint a nevezetesebb változások ezek lesznek:

Először is

a szomszédos forgalom

három helyett négy vonalszakaszból fog állni és távolsága 20 km. helyett 27-nél fog végződni. Áremelkedés itt főképp csak a gyorsvonatnál lesz; még pedig

I. oszt.	1.80 korona helyett	3.— korona,
II. „	1.20 „ „	2.— „
III. „	—70 „ „	1.20 „

A többi zónánál már a személyvonati díjak is emelkednek 15—33%—kal. Az emelkedés már 200 kilométernél egészen érvényre jutna és a végtelen zóna a mostani 401 kilométerrel 601 kilométerre tolatik ki, úgy, hogy a jelenlegi 16 vonalszakasz helyett 21 lesz.

Az arad—budapesti távolság az új terv szerint a 14. zónába esik. Ennél a dijszabás a következő lesz:

1. Személy- és vegyesvonatoknál.

III. oszt.	jelenlegi 8 korona helyett	8.50 korona
II. „	12 „ „	14.— „
I. „	16 „ „	22.— „

2. Gyorsvonatoknál:

II. oszt.	jelenlegi 16 korona helyett	19.80 korona
I. „	20 „ „	29.70 „

A legutolsó (21.) zónánál a személyvonati díjak 12, 20 és 32 korona, a gyorsvonati díjak 16, 28 és 42 korona lesznek.

A miniszter javaslatát azzal is indokolja, hogy a baja—bátaszéki vonal küszöbön álló,

Lateran és Vatikán közt azt az utcát, melyben a katasztrófa történt, holott az elkerülés oka semmi más, mint az illető utca szűk volta sikátorszerű jellege. Végül mint negyedik és döntő bizonyítékot szokták felhozni a pápákat felavató szertartásoknak évek hosszú során át divatban volt egyik mellékaktusát. Az ildomoság tiltja, hogy itt, e felolvasó asztal mellől erről övében értekezzen s ennek jelentését fejtegetsem; de tartozom annak az igazságnak a kijelentésével, hogy a részrehajlatlan kritika rég kimutatta, hogy ez aktusnak igazi jelentését célzatos rosszakarattal elferdítették, célzatát pedig hamis színben tüntették fel s a hazugság elterjesztésének herosztrá oszi dicsősége Giampietro Valeriano Bolzanit, X. Leó pápának egyik tudós udvaroncát illeti.

Ezek után a leghatározottabban kijelenthetjük, hogy Johanna papissáról szóló történet koholt mese és bár még a múlt század negyvenes éveiben Kist németalföldi tanár egyik munkájában a papissa igaz létezését törekedett bebizonyítani, a tudós körök ma már többségükben magukévá tették Döllinger álláspontját, akiről pedig közismert dolog, hogy nem viseltetett valami nagy rokonszenvvel a pápaság intézménye iránt, sőt ennek nyíltan kifejezést is adott, midőn a pápai csalhatatlanság dogmája ellen állást foglalván, az egyház kebeléből kilépett és megalakította az ó-katolikus pártot, de mindezek dacára — igaz, hogy jóval e kilépése előtt — a Johanna papissáról szóló történetet a mesék országába utasította.

nemkülönben az érsekujár—komáromi vonal egy éven belül várható megnyitása következtében egy nagy forgalmi terület Budapest elkerülésével fog egymással érintkezni és így gyöngébb a zónarendszer azon hatálya, hogy Budapest mint metszőpont a végtelen zóna kihasználásának gátat vethessen, mert egy nagy terület közvetlenül kihasználhatja a végtelen zónát.

Az aradi kamara az önálló bank mellett.

A mai teljes ülés.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 24.

Az aradi Kereskedelmi és Iparkamarának rendkívül izgalmas, vitával telt ülése volt ma délután. Sok fontos és érdekes tárgy szerepelt a teljes-ülés programján, valamennyien felül-emelkedett azonban Steiner Ferenc kamarai tagnak egy indítványa, mely arra vonatkozott, hogy a kamara foglaljon állást, irjon fel a képviselőházhoz és intézzen megkeresést a többi kamarákhoz is az önálló magyar jegybank felállítására érdekében. A kérdés nagy hullámokat vert. Élénk érdeklődés várta a kamara mai teljes-ülési határozatát s ezt az érdeklődést csak fokozta az a hír, hogy a kamara előkészítő-bizottsága a külön magyar bank ellen foglalt állást, állítólag az indítványt olyan javaslattal hozta a közgyűlés elé, hogy annak tárgyalását s az abban való állásfoglalását nem tartja időszerűnek.

A teljes-ülés többsége nem tette magáévá az előkészítő-bizottság javaslatát. Hosszu és rendkívül tárgyilagos vitaközös után 19 szavazattal 11 ellen az indítványt elfogadta és határozattá emelte.

A közgyűlés lefolyásáról az alábbi tudósítás szól:

(Az önálló bank.)

Steiner Ferenc kam. tagnak az önálló magy. jegybankra vonatkozó indítványát első tárgyként vette tárgyalás alá a teljes-ülés. A terjedelmes, a kérdésnek minden részletét nagy készütséggel felölölő indítványt az indítványozó eszme-körében Varjassy Lajos dr. kamarai titkár dolgozta ki s Zima Tibor titkár terjesztette elő. Steiner Ferenc szólalt fel elsőnek, elfogadásra ajánlotta az indítványt s egyben javasolta, hogy a közgyűlés e részletéről külön jegyzőkönyv vétesék fel s ebben névszerint örökíttessenek meg azok, akik az önálló magyar jegybank mellett szavazván, annak ügyét a kamarában diadalra segítették.

Ottenberg Tivadar tiltakozik a külön jegyzőkönyv ellen. A indítvány pártolói nem különb emberek, mint azok, akik bátorzkodnak más véleményen lenni.

Heinrich Sándor: Az indítványnak olyan színezete van, mintha az presszió akarna lenni az ellene szavazókkal szemben. Külön jegyzőkönyvre nincs szükség, de az ellen nincs kifogása, hogy a kérdést névszerinti szavazással döntsék el. Ő már most kijelenti, hogy az indítvány ellen fog szavazni.

A tárgy érdemi részére térve át, Reinhart Gyula kamarai alelnök kijelenti, hogy ő az előkészítő bizottság javaslatával szemben különvéleményt jelentett be s azt megindokolja. Az önálló bankra az önálló vámterület kedvéért is szükség van s javasolja, hogy a kamara ilyen értelemben irjon fel a kormányhoz és a képviselőházhoz. (Eljenzés.)

Ottenberg Tivadar hosszasan beszél az indítvány ellen s védi az Osztrák-magyar bankot. Előkelő szakemberekre: Széll Kálmánra, Lánzy Leóra, Kornfeldre hivatkozik, akik szintén az önálló magyar bank ellen nyilatkoztak. Időszerűtlennek tartja most a kérdésben dönteni s azért nem fogadja el az indítványt.

Nagy Sándor dr. levelező tag nagy hatás mellett szól az indítvány mellett. Elsősorban azt bizonyította, hogy az az álláspont, mely e kérdés tárgyalását időszerűtlennek tartja, telje-

sen abszurd. Lehet valakinek az a nézete, hogy a közös bank előnyösebb az országra nézve, mint az önálló bank, de hogy a kérdés nem időszzerű, — ez érthetetlen állítás. A kamara állásfoglalása se korán, se későn nem jön.

Súlyt helyez arra, hogy az aradi kamara foglaljon állást az önálló bank mellett. Lelkesedéssel csatlakozik Steiner Ferenc indítványához. (Eljenzés.)

Steiner Ferenc és Nagy Sándor pankotai kültag felszólalása után *Funkelstein* József szölt amellett, hogy a kamara ne foglaljon állást a kérdésben. Ugyanilyen értelemben beszéltek *Bing* Vilmos, *Heinrich* Sándor és *Czukur* László, míg *Adler* Andor egy közvetítő indítvánnyal az önálló bank védelmére kelt. *Reinhart* Gyula végszava után megtörtént a szavazás, amely *nyolc szótöbbséggel* Steiner Ferenc indítványát határozattá emelte.

Lelkesedéssel és eljenzések között véglegesítette meg állásában a közgyűlés *Varjassy* Lajos kamarai titkárt, aki egy év előtt foglalta el kamarai állását.

(Uj gyorsvonatok.)

Érdekes tárgya volt még a közgyűlésnek a kamarai kerület és székhely *vasuti közlekedési viszonyainak* megjavítására irányuló határozat; a kamara feliratot intéz *Kossuth* Ferenc kereskedelemügyi miniszterhez aziránt, hogy Aradnak egy a fővárosból este 6 óra tájban induló *gyorsvonatot*, Arad és Temesvár között egy *közvetlen gyorsmotort* adjon, Nagyvárad—Dombóvár között pedig a Baja-bátaszéki hid megnyitásával egy *közvetlen gyorsvonatot*, hogy ezen az uton Arad — Csabán keresztül — egyenes összeköttetést nyerjen Fiumével. Feliratilag kéri továbbá a kamara a szomszédos megyékkel való *telefonbeszélgetések* díjának leszállítását.

A közgyűlés, amely még több kisebb jelentőségű kérdést is letárgyalt, este 7 órakor ért véget.

Szerbia tartozása egy magyar orvosnak.

Segítség a háboruban hitelbe.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Arad, március 24.

Igen jellemző epizódot beszélt el a napokban egy *budapesti* orvos. Hogy milyen viszonyok voltak és lehetnek ma is Szerbiában, arra fölülte tanulságos ez az eset. A szóban lévő *K. B.* orvos így beszélt el a mulatságos históriát:

Akkor történt a dolog, amikor a szerb és bolgár háboru kitört, amikor a bolgárok a szerbeket kegyetlenül elverték, amikor *Battenberg* herceg, a bolgárok fejedelme, a „*slivnicai hős*” elnévre szerzett harci érdemet. A fiatal orvosnak az az ötlete támadt, hogy miután a szerb hadseregben alig volt orvos, lemegy *Belgrádba* és fölajánlja szolgálatát. Le is ment s a hadügyminiszteriumban jelentkezett. Roppant megörülték neki s rögtön kinevezték törzsorvosnak gyönyörű fizetéssel. Egykettőre elkészítette a fiatal orvos az egyenruhát s parancs szerint jelentkezett a meghatározott helyen. Itt aztán a katonai főparancsnok ur arra kérte meg, hogy legyen türellemmel, a fizetését meg fogja kapni, egyelőre azonban éljen a sajátjából, mert a legénység zsoldját is alig képesek fizetni. Az egész hadjárat alatt alig kapott néhány dinárt. Amikor a csapatokhoz egy kis pénz került, ezt úgy osztották szét, mint ahogy a proporcióra, osztalékra játszó falusi színészeknél szokásos. Kinek mennyi jut.

Elmulott a háboru s a szerb törzsorvos még mindig nem kapott fizetést. Mit tehetett egyebet, jelentkezett *Belgrádban* a hadügyminiszternél, akit éppen reggelinél ért, amint járában szalonnázott és pálinkázott a kegyelmes ur. Igen szívélyesen fogadta a törzsorvost s miután meghallgatta kérelmét, azt ajánlotta neki, hogy legtanácsosabb lenne őfelségénél a királynál kihallgatásra jelentkezni. Őfelségénél van a hadi kincstár.

A kegyelmes ur végtelen kegyes volt, azonnal kieszközölte *Milánánál* a kihallgatást. Őfelsége még kegyesebb volt. Fogadta a törzsorvos urat és vég-

telen örömenek adott kifejezést, hogy magyar ember lépett a szerbek királyának szolgálatába s a szerb hadseregben gyakorolt szamaritanus munkát. Asztalhoz ültette az orvost s megkérdezte, hogy iszik-e konyakot, szivarozik-e, mire igenlő választ nyervén. csengetett a komornyiknak s konyakkal, szivarral kínálta meg az orvost.

Amikor a dolog lényegére került a sor, őfelsége azzal nyugtatta meg az orvost, hogy csak menjen haza, pár nap múlva lesz pénz; a kabinetirodába diktálja be Magyarországon levő tartózkodási címét s amint megjön a pénz, azonnal utalványozni fogják. Ezzel egy diszszekrénykéhez ment őfelsége, annak a fiókjából egy jókora rendjelet vett elő s ezt a törzsorvos mellére sajátkezüleg feltűzte. Az orvos haza jött Magyarországra, de a fizetését máig se kapta meg.

Kornfeld Zsigmond meghalt.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Arad, március 24.

Ma hajnali három órakor *Budapest*en, *Bajza-utcai* lakásán meghalt *Kornfeld* Zsigmond báró főrend, a Magyar Általános Hitelbank vezérigazgatója, a magyar pénzügyi élet első vezére, akit a tőzsdetanács tegnap választott újból elnökének. Már régtől sorvasztotta súlyos betegség, de nem szűnt meg a bizodalom, hogy a gondos ápolás, az orvosi tudomány visszaszerzi egészségét. Halála az egész országot szólítja gyászba s nemcsak azokat, akik közvetlen közelében éltek s nemcsak azokat, akik benne közvetlen jötevéjüket siratják. Életének rövid foglalata ez:

Kornfeld Zsigmond, a Magyar Általános Hitelbank igazgatója, született *Jenikauban* (Csehország) 1852. március 27-én. Iskolai tanulmányainak befejezte után *Thorsch* M. Fiai és *Wahrman* és *Fia* bankházaiban működött *Prágában*, *Bécsben* és már 20 éves korában mint a *Böhmischer Bankverein* igazgatója és rövid idő múlva mint a szab. osztrák kereskedelmi és iparhitelintézet *prágai* fiókinézetének igazgatója tünik ki. 1878-ban az első magyar pénzügyi, kereskedelmi, ipari és közlekedésügyi tevékenységet fejtett ki, ugy ezen intézet, mint általában a közügyek érdekében és joggal tulajdonított neki jelentékeny rész a hazánk által az utóbbi két évtizedben elért állampénzügyi sikerek kivívásában és valuta-szabályozás előmozdításában. *Kornfeld* az ország közgazdasági előkelőségei között foglalt helyet és a pénzügyi intézetek körében vezető szerepet vitt. Jelentékeny közgazdasági vállalatok kezdeményezésében és megteremtésében vett tevékeny részt. Ezek közül azok, melyek a nyilvánosságra nézve különös érdekléssel bírnak, a következők: a Magyar Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság, mely a magyar folyamhajózás önállósítását célozza; a *budapest—pécsi* vasut, a *Fiumei Kőolajfinomító-gyár R.-t.*, a *Villamos és Közlekedési Vállalatok R.-t.*, a *Budapesti Giró- és Pénztáregylet*, mely az ingó tőke forgalmának könnyűségét, egyszerűségét és biztonságát mozdítja elő. Általában a *budapesti* piacnak a külföldtől való felszabadításában, valamint abban, hogy e piac a nemzetközi érintkezésben ma elfoglalt mérvadó helyét kivívhatta, jelentékeny része van *Kornfeld* közreműködésének.

Érdemeinek elismerésül a király 1890-ben a III. oszt. vaskoronarenddel, 1893-ban a II. oszt. vaskoronarenddel tüntette ki. Követte ezt a kitüntetést nemsokára *Kornfeld* kinevezése főrenddé, s alig néhány hét előtt kapta a magyar báróságot.

Két kis gyár az aradi fogházban.

Látogatás a rabok között.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, március 24

Amikor a múlt évben egy író meglátogatta az *illavai* híres fegyházat és egy magánzárkában levő fegyencőtől megkérdezte: hogy érzi magát a fegyházban, a rab cinikusán, kesernyés mosolylyal így válaszolt:

— Nagyon jól uram, csak szeretném magamat felakasztani. Inkább életfogytig közönséges elzárásban lenni, mint egy esztendő magánzárkában eltölteni...

És tényleg így is áll a dolog. A szabadságvesztés legnagyobb büntetése a magánzárka, ahol teljes egyedüllétre, néma halgatásra és idegfeszítő, izgalmas semmittevésre van kárhoztatva a fogoly. Ez a gyötrelmes állapot nem ritkán zavarólag hat agya működésére, néha a tébolyba kergeti. Egyedüli társasága egy vaságy, egy gyalulatlan asztal és szék és ha ezeket megunja, magas, szűk ablakán bámulhatja az eget. Más társasága és szórakozása nincs. Az ór bejön, nem szól, a rab sem szólhat, az ór szó nélkül távozik. És ez így megy napról-napra.

Milyen jótékony megváltás volna a rabnak, ha gyötrelmei és kínos töprengései közepette, az órákat, amelyek napoknak tünnek fel előtte munkával tölthetné el. A munka szórakozást nyújt, enyhíti a rabság szenvedéseit, a munka jutalom, kedvezmény a rabnak. A fogházra ítéltek, akik nincsenek magánzárkára ítelve, könnyen kapnak foglalkoztatást.

Az aradi fogház jelenlegi 178 foglya közül, nyolevan rab állandó ipari munkát végez. Az *Aradi Közlöny* munkatársa *Szokolczay* Lajos kir. ügyész engedélyével, a fogház dérék felügyelőjének, *Dezsőfy* Mihálynak kalauzolása mellett, ma megtekintette az aradi fogház ipari műhelyeit.

Valóságos gyár van a fogház tágas, világos és száraz pincehelyiségeiben. Valami tizenkét nagy helyiségben folyik a munka. Körülbelül negyven-ötven munkás esztergályozással foglalkozik. Ez a munka a fogháznak egy több évre szóló vállalata *Török* Jakab aradi lakostól, aki a legkülömbözőbb seprőnyeleket esztergályoztatja a fogház rabjaival. *Török* Jakab adja a munkához szükséges összes gépeket, szerszámokat és faanyagot és fizet száz darab seprőnyél esztergályozásáért, festéseért és politurozásáért *harminc fillér* munkabért. Egy rab naponként 130 darabot képes elkészíteni, a melyért kap 10 fillér napi munkabért. Munkája tehát szép hasznot produkál.

A foglyok másik főfoglalkozása a kosárgyártás, amely tizenhat év óta szünetelt az aradi fogházban. Most újból megkezdették és egyelőre nyole hold vesszőterméséből dolgoznak. A legkülömbözőbb kosarakat készítik: gazdasági, gyümölcs, ruhás, utazó és kerek kosarakat. Nagyon olcsón állítják elő a munkákat. Egy rab például képes naponként két nagyobb gazdasági kosarat megfonni. Egy ilyen kosár ára ötven fillér, tehát jóval olcsóbb, mint ahogy a piacokon árulják. Jövőre, amikor nagyobb vesszőtermése lesz a fogháznak, a rabok még intenzívebben lesznek foglalkoztatva a jól jövedelmező kosárfonással.

Egyéb ipari munkát az aradi fogházban most nem végeznek, csak olyanokat, amelyek a „háztartásban” szükségesek. A műhelyek megtekintése után a fogházat látogatta meg munkatársunk. A fogházra mondotta egy elő-

elő igazságügyi tisztviselő, egy alkalommal, amikor vizsgálta:

— Uram, itt szinte bántó tisztaság uralkodik!

Ragyogó tisztaság fogad bennünket mindenütt, a lépesóházban, folyosókon, kórházban, cellákban. Az aradi törvényszéki palota legtisztább része kétségkívül a fogház. A kórházi helyiségek hófehérre vannak meszelve, az ágyak és ágyneműek szép tiszták, a padozatok felszúrva és a termek elég jól szellőztethetők. Összesen négy beteg áll kezelés alatt, akik tiszteletteljesen ugranak fel helyeikről, amikor az ajtó nyílik. Látszik, hogy nem valami súlyos betegek és talán csak a kórházi jobb ellátás miatt maródnak. A fertőző betegek osztálya üres, egyetlen ragályos beteg sincs.

Néhány cellát látogatott még meg munkatársunk. Az előzetes letartóztatásban levő nemzetközi tolvajokat, akik elkülönítve vannak egymástól elzárva. A legérdekesebb közöttük Sztankovics [Péter, egy 40 év körüli román ember, aki arról is nevezetes, hogy az összes foglyok közül ő tartja legnagyobb tisztaságban a celláját. Érdekesebb ügyből kifolyólag, most nincs itt rab elzárva.

Minden ágy felett ott van a fejcédula, amelyen a rab neve, bűncselekménye, és elítélésének adatai vannak bejegyezve. Ezelőtt Krivány János írta ezeket a fejcédulákat. A fogházban jelenleg 178 fogoly van, és pedig 164 férfi és 14 nő.

A kétnejű huszárfőhadnagy.

Orssich gróf és a kalandornő. — Aki tudtán kívül kötött házasságot.

— Távirati tudósítás. —

Arad, március 24.

Regénybe illő ügyet tárgyalt tegnap a kaposvári törvényszék. A vádlottak padján egy gróf ült, egy volt huszárfőhadnagy, aki közeli rokonságban áll Rauch Pál báróval, a jelenlegi borvát bánnal. Házassági törvénybe ütköző vétség vádjával terheltén járt már évek óta Orssich Rikárd gróf, aki öt év előtt tudtán és akaratán kívül házasságot kötött egy előtte jóformán ismeretlen szép nővel: Sachs Idával, aki az időben egy bécsi automobilgyár utazónője volt.

Sachs Ida, kinek multjában egy és más szépséghiba volt, de aki nagyon vagyonos nő, mindenáron grófné akart lenni. Sachs Ida a somogy megyei Zákányban házasságot kötött Orssich Rikárd gróf huszárfőhadnaggyal anélkül, hogy a grófnak halvány sejtelve lett volna arról, hogy házasságot kötött.

A gróf csak három hónappal a házasságkötés után tudta meg, hogy Sachs Ida törvényes felesége. Kiderült ezután az is, hogy a házasságkötés Zákányban csalás útján történt meg. A legérdekesebb pedig ebben a mindvégig homályos ügyben az, hogy a házasságkötésnél szereplők közül egyedül Orssich Rikárd gróf került a vádlottak padjára.

Az ügy részletei a következők:

Öt évvel ezelőtt, 1904. április havának egyik napján, amikor még Orssich Rikárd gróf, mint huszárfőhadnagy szolgált Zágrábban, Singer Lipót kantinvs lakásán, akinél épp valami hitelművelet elintézése végett járt, megismerkedett egy föltűnően szép és elegáns nővel: Sachs Idával, ki rokona volt Singer Lipót kantinosnak. Sachs Ida ekkor egy bécsi automobilgyár utazónője volt. A főhadnagy érdeklődni kezdett a szép nő iránt, ami Sachs Idának kapóra jött, mert már régi terve volt az, hogy valami gróffal elveteti magát. Sachs Ida azonban csaknám meggyőződött róla, hogy a főhadnagy, dacára zilált anyagi viszonyainak,

adta, mert az volt a terve, ha a gróf saját akaratából nem is akar vele házasságot kötni, feleségül veteti magát s főhadnagy akaratára ellenére is.

Sachs Idának, amikor megismerkedett Orssich Rikárd gróffal, volt egy két éves törvénytelen fiacskája. A főhadnagyot egy mámoros pillanatában rávette a nő, hogy gyermekét törvényes úton magáénak ismerje el. A gróf csupán azt kötötte ki, hogy erről Zágrábban ne tudjon meg senki semmit. Sachs Ida megnyugtatta, hogy a nagyobb biztonság kedvéért Magyarország egy kicsi falujában fogják a gyermek elismerésére vonatkozó ügyet elintézni.

Közvetlenül e megegyezés után, Scheich János zákányi (somogy megyei) jegyzőnél megjelent Singer Lipót kantinos és bejelentette, hogy Orssich Rikárd gróf főhadnagy házasságra szándékozik lépni Sachs Idával, aki zsidó vallású. A nő nem hajlandó kitérni, épp ezért Magyarországon akarnak polgári házasságot köni.

Scheich János anyakönyvvezető az okiratok beszerzésére utasította Singer Lipót. A szükséges okiratokat be is szerezték és 1905. május hó 22-en Sachs Ida és Orssich Rikárd gróf két tanu: Sachs Viadimir dr. varasdi ügyvéd és Weisz Jakab zákányi vendéglős kíséretében megjelentek Scheich János anyakönyvvezető előtt, hogy a házasságot megkössék. Orssich Rikárd gróf, ki még ekkor tényleges főhadnagy volt, polgári ruhában jelent meg. Az anyakönyvvezető nem kérte Orssichtól a katonai nősülési engedélyt és minden kihirdetés és fölmentés nélkül a házasságot megkötötte. Scheich anyakönyvvezetőt egy zágrábi orvos közjegyzőileg hitelesített orvosi bizonyítványával vezették félre és csak ennek fölmutatása után adta egybe a feleket.

Zákányból Sachs Ida, aki már ekkor törvényesen Orssich Rikárd grófné volt, egyedül Bécsbe utazott, Orssich Rikárd gróf pedig visszatért állomáshelyére, Zágrába.

Négy hónappal a Zákányban történt házasságkötés után Orssich gróf nagy meglepetéssel arról értesült, hogy ő férj s Sachs Ida törvényes felesége. Amikor ezt megtudta, egyuttal értésére adták azt is, hogy a zágrábi szentszék a Zákányban kötött házasságát már meg is semmisítette.

A zágrábi szentszék három hónappal Orssich gróf nősülése után, véletlenül szerzett tudomást a főhadnagy házasságáról. Horvátországban a Magyarországon kötött házasság nem bír érvénnyel. A horvát országos kormány hivatalból utasította a zágrábi róm. kat. szentszékét, hogy a katolikus Orssich gróf és a zsidó vallású Sachs Ida házasságát érvénytelenítse. A zágrábi szentszéka Zákányban kötött házasságot meg is semmisítette. Orssich gróf, a nagyobb nyomatek kedvéért azonnal házasságra lépett egy német bárónővel.

Orssich grófnak eszerint ma két törvényes felesége van, mert a zágrábi szentszék semmisítő ítélete a magyar törvények szerint nem számítete meg Orssich grófnak Sachs Idával Zákányban kötött házasságát.

A zágrábi róm. katolikus szentszék följelentésére a kaposvári ügyészség az eljárást megindította az ügyben. A Zákányban kötött házasság összes szereplői ellen vádat emelt a kaposvári ügyészség házassági törvénybe ütköző vétség miatt. Scheich János zákányi jegyző tavaly meghalt s így a kaposvári törvényszék vádtaácsa Sachs Ida, Sachs Viadimir dr., Weisz Jakab ellen szintén elejtette a vádat, egyedül Orssich Rikárd gróft helyezte vád alá.

Tegnap tartották meg ez ügyben a főtárgyalást. A vádlottak közül csak a gróft tudták megidézni. A kalandornő most Párisban él s nem találtak rá, a többiek lakhelye is ismeretlen. A gróf a tárgyaláson kijelentette, hogy nem érzi magát bűnösnek, mert nem tudta, hogy Zákányban mi történik vele.

— Én ugyanis egy szót se tudok magyarul és a jegyző kérdéseire a tanuk feleltek helyettem — mondta.

A tanuk is igazolták ezt, mire a törvényszék felmentette a gróft.

a magyar—szerb határon.

Véres összetűzés bolgárok és törökök között.

— Távirati tudósítás. —

Arad, március 24

Ma három helyről is kaptunk olyan jelentést, amely azt bizonyítja, hogy a feszültség egyre nő, részint Ausztria-Magyarország és Szerbia között, másrészt pedig a Balkán egyéb népei között is. Szerbia és Zimony között ma két ízben is történt fegyveres támadás, Bulgária és Törökország határán pedig már egymást öldösik a határőrszolgálatra kirendelt csapatok.

Az első összeesapásokról szóló híreink itt következnek:

Lövöldözés a Dunán.

Zimonyból jelentik: A zimonyi vasuti állomás Belgrád felé eső részén egy, a Száva folyón átvívó vasuti hid védelmére, esetleg felrobbantására szolgáló ágyutelep van, melyet csak nemrég javítottak ki és hoztak megfelelő védelmi állásba. Az ágyutelepet eddig csak két fegyveres katona őrizte éjjel, nappal azonban csak a vasuti őrszemélyzet felügyelete alatt állott. Hétfőn éjjel több zimonyi halásznak vélt ember kötött ki a Duna mellékágán, közel az ágyutelephez, nyilván abból a célból, hogy az ágyutelepet felrobbantsa.

Az őrség felszólítására az álhalászok csónakukon Belgrád felé menekültek. A merénylők után tett lövésekre azok nem válaszoltak, mert a Duna és Száva torkolatánál lévő pénzügyőrök figyelmissé lehetnek volna s vagy lelőtték, vagy elfogták volna a szerb álhalászokat. Ugy az ágyutelep, mint a pénzügy és hidőrség fegyveres személyzetét megerősítették. A pénzügyőrségnek meghagyták, hogy csempészekre, vagy egyéb gyanus alakokra, akik a Száván, vagy a Dunán átjönnek a magyar partra, csak abban az esetben lőjenek, ha az illetők ellenállás esetén, szintén fegyvert használnának.

Londonból jelentik: A Daily Telegr. jelenti Belgrádból: Hétfőn délután egy osztrák-magyar motorhajó közeledett a Belgrádtól tíz kilométernyire fekvő Vincha erődhöz és előkészületeket tett rá, hogy az erődöt lefényképezze. A szerb partról rákiáltottak a hajóra, minthogy azonban annak a fedélzetén ennek ellenére sem hagyták abba a fotografálást, a szerbek tüzeltek, mire a hajó az ellenkező irányban gyorsan visszavonult.

Vérengzések.

Konstantinápolyból jelentik: A Sabah közli egy Szalonikiból érkezett jelentés alapján, hogy török és bolgár határesapatok között nagy összeütközés volt. A részletek ezideig hiányoznak.

Szalonikiból jelentik: Dibrótól két órányira török csapatok albánokkal összetűztek. A harcban egy hadnagy és 11 legény megsérült. Négy férfiú elesett. Az albán lázadókka a harc még mindig tart. A csapatokat folytor megerősítik.

Konstantinápolyból jelentik: A Hukuki Umamija külön kiadása a harmadik hadtes parancsnokának a hadügyminiszteriumhoz intézett táviratát közli, amely szerint a dsumabal mellett Aomullah török őrház és a bolgár határőrség közötti harc folyik és miután a bolgár lakosság szintén részt vesz azon, a harcnak többi őrházakra való áttérjedésétől lehet tartani. A bolgár parancsnok kijelentette, hogy beszünteti a tüzelést, ha a törökök felhagyják a tü

zeléssel. A veszteségek eddig jelentéktelenek. A lap hozzát teszi, hogy a II. és III-ik hadtest parancsot kapott gyors intézkedésre.

A nagyvezér és a hadügyminiszter tagadják, hogy a dsumabalai határcidensnek komoly jellege volna és azt mondják, hogy az már be van fejezve. A 2. és 3. hadtestparancsnokság parancsot kapott, hogy a jövőben kerülje az incidenseket.

Egy *cettinjei* távirat jelenti, hogy Cattaro közelében határátlépés miatt összetűzés volt osztrák-magyar és montenegrói csapatok között. Hogy történt-e sebesülés, nem tudni.

Diák-írások

az aradi sajtóról.

*

Döntés a gimnáziumi pályázat fölött.

*

Néhány évvel ezelőtt az aradi ujságírók alapítványt tettek az aradi főgimnáziumban. Az alapítvány kamatait évenkénti pályázat útján adják ki annak a diáknak, aki a kitűzött pályatételt legjobban dolgozza ki. A pályatétel mindig a sajtó köréből veszi tárgyát, így az idei pályázatnak a témája az aradi sajtó története volt. Erről kellett írni a pályázóknak, akiknek munkái fölött most döntött a gimnáziumi tanárokból és hirlapírókból álló bírálóbizottság.

Az aradi hirlapirodalom története: bizony elég súlyos téma ez a hetedik és nyolcadik gimnázisták tollának. Ők legfeljebb a mai aradi sajtót ismerik, de semmi közvetlen tapasztalásuk nincs arról a nagy munkáról, amivel a kezdetben jelentéktelen és majdnem teljesen német aradi sajtó a vidék legelső magyar sajtójává küzdötte fel magát. Legfeljebb csak az öregebb emberektől meg egy-néhány „forrásmunkából” tudhatják meg, hogyan lett a régi német nyelvű Aradból és a régi „Arader Zeitung”-okból a mai nagy magyar város, a mai mindent felölelő aradi magyar sajtó.

Dicséretükre legyen mondva az aradi gimnázistáknak: a beérkezett két pályamunka elég értékes képet nyújt az aradi hirlapirodalom történetéről. Mind a kettő elég terjedelmesen mondja el az aradi sajtó első termékeinek küzdelmeit, az aradi német lapok történetét, a rövidéletű magyar hirlapok alapítását, az Alföld történetét és érdekesen mutat arra a hatásra, amit az aradi sajtó Arad városának és társadalmi életének fejlesztésére gyakorolt.

Az egyik pályamunka, a „Relata refero” jellegű, különösen szépen csoportosítja az adatokat és helyesen mutat rá azokra a körülményekre, amelyek az aradi hirlapirodalom fejlődését elősegítették vagy akadályozták. A bíráló-bizottság ezt a dolgozatot találta jutalomra érdemesnek. A jelíges levél felbontása után kiűnt, hogy a pályanyertes munka szerzője Schartner Sándor VII. gimnáziumi tanuló.

A másik pályamunka — a „Hass, alkoss gyarapíts” jellegű — szintén igen ügyesen és színesen mondja el az aradi hirlapirodalom történetét. A tárgyat elég önállósággal, de éppen ezért néha kissé elhírtelenkedve dolgozta fel. A bizottság ezt a munkát dicséretre érdemesnek találta. A dolgozat szerzője Goldstein VII. gimnáziumi tanuló.

Mindkét munka érdekes jele annak, hogy a mai gimnázisták már nemcsak az ósról vagy a halotti beszédről, de ezeknél aktuálisabb és nagyobb önállóságot megkívánó tárgyakról is tudnak gondolkodni.

Oroszország engedékenysége?

Békés fordulat. — Az elodázott döntés.

— Távirati tudósítás. —

Arad, március 24.

A helyzetet még mindig a legváltóságosabbnak lehet tekinteni. Késő éjjel érkezett ugyan egy *berlini* távirat, amely arról ad hírt, hogy *Oroszország végre engedett* a nagyhatalmak intervenciójának és *kijelentette, hogy az annekszió kérdését nem kívánja tárgyalni*, de ha figyelembe vesszük Oroszországnak eddig tanúsított kétszínű politikáját és Szerbia háborus hangulatát, ezt a nagy jelentőségűnek fogadott eseményt csak halvány reménysugárnak kell tekintenünk. Egy bizonyos, hogy a monarchia ez alkalommal a balkán-kérdést véglegesen és gyökeresen rendezni kívánja és nem riad vissza e tekintetben a legerélyesebb eszközöktől sem. A döntő lépés csak órák kérdése lehet. A helyzetről a *Pester Lloyd* holnapi száma a következő autentikus tájékoztatást hozza:

Ma egész nap folyamán a helyzet a legváltóságosabb volt. A különböző diplomáciai felfogások mind arra mutattak, hogy a döntés csak néhány óra kérdése, sőt egyes hírek arra engedtek következtetni, hogy a monarchia jegyzékének átnyújtása már holnap meg fog történni. Az este érkezett táviratok megerősítették ezt a pesszimistikus felfogást. Késő éjjel azonban több oldalról olyan hírek érkeztek, amelyek az eddigi pesszimista felfogásokat megerősítik és újabb reményt nyújtanak arra, hogy mégis sikerülni fog a háborút kikerülni. Az első hírt a *Pester Lloyd* berlini levelezője küldte jól értesült diplomáciai forrásból. A hír szerint *Oroszország a több napi tárgyalás után engedékenyebbnek mutatkozott és kijelentette, hogy alá veti magát annak a feltételnek, hogy az annekszió kérdését befejezettnek tekinti és azt tárgyalni nem kívánja*. A hírt, dacára annak, hogy igen jó forrásból érkezett, némi szkeptizmussal fogadták, mert néhány órával azelőtt, bécsi diplomáciai körökből a helyzetet egész másképen festették. A bécsi köröknek nem is volt tudomásuk erről a változásról, azonban nemsokára oda is megérkezett a hír és természetesen megnyugvást keltett. A Belgrádból érkezett hírek azonban az optimisták felfogását alaposan megzavarhatják, mert ott semmiféle olyan esemény nem történt, amelyet a béke zálogának lehetne tekinteni.

A mai háborus eseményekről alábbi távirataink adnak számot:

A háboru és a magyar képviselőház.

Wekerle a vezedelemről

A képviselőház mai ülése teljesen a háboruval fenyegető események hatása alatt folyt le. A folyosón csak ezekről volt szó, a Ház ülése végén

pedig *Mezőfi Vilmos* interpellációban is szóvá tette a válságot. *Wekerle* válaszolt is az interpellációra és az erélyes hangú válasz mindenre inkább mutat, csak arra nem, hogy békés megoldás várható. A háboru következtében a Ház üléseit is el fogja napolni.

A képviselőházban történt eseményekről itt következnek tudósításaink:

Mezőfi interpellációja.

A kongrua javaslat tárgyalása után *Mezőfi Vilmos* a következő interpellációt terjesztette a képviselőház elé:

1. Van-e tudomása a miniszterelnök urnak, hogy a tartalékos katonákat tömegesen szállítják Boszniába, Hercegovinába és Pólába, ami kétségtelenné teszi, hogy a háboru kitörése csak rövid napok kérdése?

2. Van-e arról tudomása a miniszterelnök urnak, hogy ezt a háborut Magyarország népe nem óhajtja, hanem az ellen tiltakozik, mert nem akarja fiainak életét, a hazának békéjét és nyugalmaát egy nagyhatalmi háborúért feláldozni?

3. Ha minderről van tudomása, hajlandó-e a miniszterelnök ur a magyar királynak, mint aki az eddigi törvényellenes gyakorlat szerint háboru és béke kérdésében végérvényesen dönt, tudtára adni, hogy Magyarország népei arra kéri, hogy a béke mellett döntésén hajlandó-e a miniszterelnök ur alkotmányos hatalmát és befolyását oly irányban érvényesíteni, hogy a háboru elkerültesse és a béke, amelyre az országnak égető szüksége van, biztosítsa?

Végül, hajlandó-e a miniszterelnök ur gondoskodni arról, hogy a behívott családfentartó tartalékosok családjai, állami eszközök igénybevételével az anyagi inségtől és nyomorúságtól haladéktalanul megvédessenek, illetőleg megélhetésükről gondoskodás történjen?

A miniszterelnök válasza.

Wekerle Sándor miniszterelnök: Azért szólalok fel, mert nem akarom, hogy az a felszólítás, melyet képviselőtársam itt a Ház előtt hozzám intézett, olybá tűnjék fel, mintha az visszhangja volna akár a Ház akár Magyarország közvéleményének és itt megjegyzés nélkül hangzhatnék el. Ezen a hangon asszonygyűléseken lehet beszélni, de külügyi kérdéseket ilyen hangon tárgyalni nem lehet. Röviden most csak annak megjegyzésére szorítkozom, hogy ami a békét illeti, az ország és a kormány mindent elkövetett arra nézve, hogy a béke megóvassék. Harci kedvvel semminemű akcióba nem ment az ország. Ennek a békés tendenciának a végletekig menő tanubizonyosságát adtuk és hogy most mégis felszólalok, azért teszem, hogy mikor komoly pillanatok következnek el, tiltakozzon azok ellen a nyilatkozatok ellen, melyek a kishitűség és a meghunyászkodás látszatát keltik s amelyek azt mutatják, mintha itt bárki is félne vagy rettegne a háborútól. Mi mindent elkövettünk a béke érdekében, de ha ebbeli becsületos törekvéseink eredményre nem vezetnének és a kénytelenség bennünket a harcterre vezetne, akkor engedelmet kérek, nem ez a hang fog itt dominálni, akkor mindenkitől megköveteljük, a képviselő urtól is, hogy ahol a nemzet egész erejével, kell fellépni, ott ne igyekezzék retrográd, ellenkező nyilatkozatokkal ennek a fellépésnek súlyát és hatását gyengíteni. Ezzel végezttem is volna, mert ugy tudom, hogy a másik kérdésre nézve, t. i. a tartalékosok családjainak ellátására nézve még egy külön interpelláció van bejegyezve, melynek előterjesztése után nyilatkozni fogok arra nézve, hogy mit szándékozom tenni. De felszólalok *Mezőfi Vilmos* képviselővel végezve azért is,

hogy a képviselőház előtt felemlitem azt, hogy én külpolitikánk kardinális alapelveire nézve többszörösen nyilatkoztam már. Nyilatkoztam itt a Házban már egyszer Rakovszky Béla képviselő úr interpellációja alkalmával, de nem fogadhatom el azt a tételt, hogy én csak a Házban hozhassam nyilvánosságra a kormány álláspontját. Tessék megnézni a külállamok példáját; azok is mellettem bizonyítanak. Bizottságokban és más nyilvános alkalmakkor is tájékoztatom a közvéleményt. Nyilatkoztam végül a főrendiházban is. Nyilatkoztam azokra az alapvető tételekre, melyek a mi külpolitikánknak akut kérdéseiben az alapvető elveket képezik és melyekhez ma is ragaszkodom. Az iránt is nyilatkoztam, ami a Bosznia és Hercegovina szuverenitását illeti. A török birodalommal erre nézve megegyezésre jutottunk, és így ezt a kérdést tisztázottnak kell tekintenünk. Nyilatkoztam arról is, hogy Szerbiával épen e kérdésre nézve olyan differenciák merültek fel, melyek tekintetében Szerbiának eddigi magatartását részünkről elfogadhatónak nem tartjuk (Helyeslés.) és hogy épen most folynak — ezt most jelentem ki — épen most folynak a végső kísérletek arra, hogy a magatartás tekintetében képesek leszünk-e egy irányítási politikánkat, hogy az a béke keretében maradjon. Ilyen körülmények között én bővebb nyilatkozatot megengedhetőnek nem tartok. A legközelebbi napokban alkalmat fogok magamnak venni, hogy a külügyi helyzet tekintetében a képviselőházat közelebről tájékoztassam. Kérem e válasz tudomásul vételét. (Helyeslés.)

Mezőfi Vilmos nem veszi tudomásul a választ, mert a háború elkerülését nem gyávaságnak, de bölcsességnek tartja.

A Ház a választ tudomásul veszi.

A tartalékosok családjának segítésére.

Moskovitz Iván a Bosznia-Hercegovinában állomásozó csapatokhoz behívott tartalékosok családjainak segítsége érdekében sürget intézkedéseket.

Wekerle Sándor miniszterelnök kijelenti, hogy a kormány a mozgósítás esetére szóló törvény rendelkezéseit kívánja kiterjeszteni a most behívott tartalékosok családjaira is és ezen az alapon fog róluk gondoskodni. Az erről szóló végrehajtási utasítást már a napokban kiadja és a segítség a behívás napjától fog szólni.

A Ház a választ tudomásul vette.

A Ház elnapolása

A Ház folyosóján élénken tárgyalták ma a válságos eseményeket. A képviselőket **Wekerle** egy állítólagos nyilatkozata hozta izgalomba. A miniszterelnök ugyanis a folyosói hírek szerint azt mondta volna, hogy **Forgách** János gróf belgrádi nagykövetség holnap adja át az ultimátumot a szerb kormánynak. Egy újságíró kérdészködésére **Wekerle** határozottan megcáfolta ezt a hírt. Más forrás szerint **Forgách** gróf holnap, félhivatalos jelentés szerint pedig csak szombaton adja át monarkiánk választát a legutóbbi szerb jegyzékre. A válasz igen energikus lesz, de nem ultimátum.

A Ház folyosóján ma híre járt, hogy a Házat egy-két nap múlva elnapolják. Az ülésteremben is erről beszéltek és **Wekerle** hangosan ezt mondta:

— Ezeket a dolgokat még akkor is tárgyalhatjuk, ha háború lesz.

A háború kitörése után néhány napig csakugyan együtt marad a Ház, mert a kormánynak több felhatalmazásra van szüksége. A felhatalmazásról szóló javaslatot a háború megkezdése után **Wekerle** azonnal a Ház elé terjeszti. A miniszterelnök ma délután 5 órakor Bécsbe utazott, ahol résztvesz a háború kitörése előtt tartandó utolsó közös minisztertanácson. A miniszterelnök holnap délelőtt 11 órakor kihallgatáson jelenik meg a király előtt. **Wekerle** pénteken vagy szombaton jön vissza. Amikor haza érkezik, aznap tartja a Ház utolsó ülését.

Egyik fővárosi estilap jelentése szerint a parlament az utolsó ülésen felhatalmazza a kormányt, hogy a háború céljaira 1500 millió korona közös hadikölcsönt vehet fel az Osztrák-Magyar Banktól. Ebből az összegből kvóta szerint 504 millió korona esik Magyarországra. A kormány hír szerint arra is felhatalmazást kér, hogy háború esetén a honvédséget az ország határán túl is vihesse.

A képviselők különben a folyosón is ostrom alá vették **Wekerle**t és megkérdezték tőle, mikor lesz ultimátum.

— Erre a kérdésre — felelt **Wekerle** — nem adhatok választ. Nem vagyok abban a helyzetben, hogy a folyosón külpolitikáról tartssak előadást.

A képviselők további faggatására ezt mondta:

— Ausztria-Magyarország és Szerbia ügyében nincs beavatkozása a hatalmaknak. Azt legfeljebb csak tudomásul vehetik.

Ekkor megszólal **Hódy Gyula**:

— Ugyan kérlek, ne azt kérdezzétek a kegyelmes urtól, hogy lesz-e háború, vagy nem, hanem azt, hogy vehetünk-e aranyjáradékot. Ha azt mondja, hogy nem, akkor vegyünk, mert biztosan nem lesz háború.

Ezen azután **Wekerle** is nevetett.

Ezerötszáz millió korona hadügyi költség.

Bécsből táviratozzák: **Wekerle** Sándor miniszterelnök **Abrányi Kornél** és **Teleszky János** miniszteri tanácsosok kíséretében ma este 10 órakor ide érkezett. A miniszterelnök az összes tényezőkkel azokról a törvényjavaslatokról fog tárgyalni, amelyek a külügyi helyzetből kifolyólag szükségessé váltak. Utjának eredményéről a képviselőház szombati ülésén fog jelentést tenni. Tárgyalni fogják különösen a behívott póttartalékosok és tartalékosok családjainak segélyezésére vonatkozó javaslatot. Tárgyalni fognak arról a javaslatról, amely a kormánynak felhatalmazást ad arra, hogy hadügyi szükségleteinek fedezéséről gondoskodjék. Ez az összeg körülbelül ezerötszáz millió koronára van előirányozva, de természetesen egyáltalában nem lehet tudni a szükségletet. A miniszterelnök pénteken délután utazik vissza Budapestre.

Apponyi nyilatkozata.

Bécsből táviratozzák: Egy Rómából érkezett távirat szerint a „Giornale D'Italia”: egyik munkatársa **Apponyi Albert** gróf vallás- és közoktatásügyi miniszterhez kérdést intézett az iránt, hogy mi véleménynyel van a helyzetről:

— A helyzet nagyon komoly, — mondta **Apponyi** — egyik pillanattól a másikig kitörhet a tűz, amelyet nekünk el kell hártanunk. Tudni kell, hogy mi a békét óhajtjuk és arra igyekszünk, hogy fönntartsuk azt, de már nem nézhetjük, hogy valamelyik hatalom akár nagy, akár kicsi, a mi belső politikánkba beleavatkozzon. Mi már nagy türelmünkről adtunk tanúbizonyságot. Szerbiának az utolsó hónapokban tanúsított magatartása olyan kihívó volt, hogy mi, ha akarunk, a háborúra nem egy okot találtunk volna.

Az újságíró egy megjegyzésére a miniszter ezeket mondta:

— Szerbiának a nyilatkozata, hogy a nagyhatalmak elhatározását elfogadja, nem eléggé világos. Mi nem elégszünk meg vele, mert egy kétértelmű formula, amelynek talán van egy hátsó gondolata. Jogunkban áll világos deklarációt követelni és kérni azt, hogy a szavakat tettek kövessék. Egy egész hadsereget nem tarthatunk mozgósított állapotban azért, mert egy kis államnak jól esik fölemelni szavát és mert valamelyik hatalom őt erre ösztökéli.

Akarjuk, hogy Szerbia nyíltan kijelentse, hogy Boszniának és Hercegovinának autonómiájára vonatkozó minden követeléséről lemond és hogy kijelentse, hogy semmi joga akár egy kérést, akár egy szót is a két ország politikai alkotmányáról szólni. Követeljük, hogy Szerbia szereljen le és amikor így járunk el, akkor az európai béke érdekében cselekszünk.

A komor helyzet.

Bécsből táviratozzák: A szemhatár teljesen elborult. A béke fenntartására való kilátás úgyszólván teljesen megszűnt. A kabinetek tárgyalása elérkezett ahhoz a ponthoz, ahol a tanácskozások eredménytelenségéhez immár semmi kétség sem fér. Mihelyt a hatalmak intervenciójának eredménytelensége teljesen bizonyossá válik, **Forgách** gróf nagykövetség át fogja adni Belgrádban a bécsi külügyi hivatal jegyzékét. Ez minden pillanatban bekövetkezhetik. A háború elkerülésének reménye már csak azon a szalmaszálon függ, hogy Szerbia az utolsó pillanatban rátér a kijózanodás útjára. A hatalmak intervenciójától már semmit sem lehet remélni.

Bécsből táviratozzák: Az esti órákban jól értesült körök a helyzetről a következő szituációt közlik:

A tárgyalásokban újból rosszabbodás állott elő, úgy, hogy a békés megoldás reménye teljesen szerte foszlott.

A döntés elhalasztása.

Bécsből táviratozzák: A holnapi napra volt tervbe véve a monarkia jegyzékének átnyújtása. Ugy látszik, az utolsó percben változás állott be. A **Pester Lloyd** tudósítója illetékes helyről azt az értesítést kapta, hogy a monarkia jegyzékének átnyújtása, amely sürgős választ kért volna, holnap nem fog megtörténni. Mint hírlik, a jegyzék átnyújtásának elodázása az esti órákban elterjedt azon hírrel van kapcsolatban, hogy Oroszország Angolországának a béke érdekében tett indítványát magáévá tette.

Bécsből táviratozzák: A tanácskozásokat a nagyhatalmak még nem fejezték be. Szerb diplomáciai körök szerint a béke reménye még kisebb, legalább a miniszterelnök mai beszédéből is erre lehet következtetni. Alig lehet abban bizni, hogy Szerbia az utolsó pillanatban megfogja változtatni magatartását, pedig csak így volna lehetséges a háború elkerülése.

A nagyhatalmak akciója.

Az angol javaslat bukása

Londonból jelentik: Az itteni diplomáciai világban Anglia békeakcióját befejezettnek tekintik. Tegnap váltak ismeretessé a meghiusult akció részletei. Anglia bécsi nagykövete szombaton terjesztette Ausztria és Magyarország külügyi hivatala elé **Grey** Edvárd államtitkár első közvetítő formuláját. Ezt a formulát Ausztria és Magyarország elfogadta. Oroszország azonban másnap, amint Pétervárott megismertették, messzemenőnek találta és kijelentette, hogy nem járulhat hozzá. **Erre** **Carlwright** angol nagykövet újabb utasításokat kapott és második formulát terjesztett **Aerenthal** báró elé. Ezt a formulát Ausztria és Magyarország nem fogadta el. Ausztria és Magyarország azt mondta, hogy garanciát kíván az iránt, hogy a békét és pozícióját a Balkánon évekre biztosíthassa. A **Grey**-féle második formulának oly kiegészítést kívánta, amely az általa óhajtott garanciákat magában foglalta volna. Anglia hozzájárult Ausztria és Magyarország kívánságához, **Pétervárott** azonban megtagadták e garanciák nyújtását, illetőleg azt, hogy a garanciák

érdekében az orosz diplomácia Belgrádban befolyását érvényesítse. Tegnap Londonban már tudta a külügyi hivatal, hogy az angol kabinet akciója befejezettnek tekintendő. Valószínűleg holnap már félhivatalosan közölni fogják, hogy az angol közvetítő-akció nem sikerült. Londonban azt hiszik, hogy Ausztria-Magyarország még néhány napig vár, azután maga fordul Szerbiához. A döntés e hét végére várható. Az angol diplomácia azt mondja, hogy a béke reménye nagyon megcsappant, de még mindig nem tűnt el egészen. Londonban azt hiszik, hogy Szerbia az utolsó pillanatban mégis le fog szerelni.

Londonból táviratozzák: Az itteni lapok tudósításai szerint a bécsi külügyi hivatalban a legnagyobb elismeréssel fogadják Anglia őszinte és önfeláldozó fáradozásait, hogy a békét az utolsó órában megmentse, de sajnálattal konstatálják, hogy Anglia közbenjárása három hónappal elkésett. Ha Angliának már közvetlenül az annekszió után ez lett volna a magartatása, akkor a mai helyzetet nem is idézték volna fel. A nyugati hatalmak közbenjárása a legutóbbi napokban elkésett, annál inkább, mert Olaszország még mindig nem tudta magát elhatározni arra, hogy belgrádi követét utasítsa, hogy vegyen részt a hármastentente tervezett diplomáciai eljárásában.

Bécsből táviratozzák: Az angol javaslat teljesen zátonyra jutott. A bécsi sajtó ezt még nem jelenti ki nyíltan, de a külügyminisztérium által sugalmazott jelentések sejtetik, hogy ez a legutolsó békemertő kísérlet is meghiúsult. Ugy látszik, hogy Anglia elismerte a monarchia álláspontjának jogosságát, de azért nem fogadta el annak képviselőjét Oroszországban, mert bizalmas tanácskozás alapján meggyőződött, hogy Izvolszky nem fog hozzájárulni és viszont Szerbiában sem tudja a kormány elfogadtatni azt a közvéleménnyel, bár maga talán bele is menne. Az orosz sajtó még folyton engesztelhetlenül beszél, bár talán Ausztria-Magyarország eljárását többé nem itéli meg blyan ellenségesen. Oroszországban folyik a gyűjtés a szerb háború céljaira, folyik az önkéntesek toborzása, még pedig a kormány engedelmével. Az orosz kormány semmi körülmények között nem nézné ezt el, ha őszintén kívánná a békét.

Franciaország ellenünk.

Berlinből táviratozzák: Hivatalos körökben sajnálattal vették tudomásul a párisi Temps tegnapi cikkét, mely erősen támadja Ausztria-Magyarország viselkedését és azzal fenyegeti meg a monarchiát, hogy Anglia és Franciaország meg fogja változtatni eddigi viselkedését és a bécsi külügyi kormánytól azt, amit ma udvariasan kér és ami a monarchia által küldendő jegyzék szövegének megváltoztatására vonatkozik, azt egyszerűen követelni fogja. Ha a Temps eikke Pichon francia külügyminiszter felfogását tükrözteti vissza, akkor a helyzet mindenesetre nagyon megrosszabbodott. Meghátrálásról nem lehet többé szó, tehát csak előre lehet menni és a hármastentente hatalmak feladata lesz, hogy erre az álláspontra berendezkedjenek. Az összes német politikai körök általános véleménye, hogy Ausztria-Magyarországnak már döntenie kell, mert nem tűrheti, hogy akár belülről, akár kívülről folytonosan nyugtalanítsák. Szerbia vagy barátja ezentúl a monarchiának, vagy ellensége. Ausztria-Magyarország eljárása minden tekintetben világos: azt célozza, hogy egyik vagy másik döntés bekövetkezzék. A monarchia erre rá fogja kényszeríteni Szerbiát, hogy ne lehessen többé semmi ürügye a világos nyilatkozás alól. Ettől a kényszerűségtől nem mentheti meg Szerbiát semmiféle formula.

Oroszország és a háború.

Péttervári távirat jelenti: Az esetben, ha a szerbiai háborúpárt, élén a trónörökösrel végleg megsemmisítene a konfliktus békés megoldásának a reményét, a háború lokalizálva lesz, erről már jó előre eléggé gondoskodtak. Oroszország sem fog a háborúban résztvenni. Franciaország pedig most elég világosan jelezte, hogy semmiféle háborús akcióra nem hajlandó. Oroszországban a legelőkelőbb körök határozottan Ausztria-Magyarország pártján vannak és Szerbia eljárását a legélesebben elítélik.

A szerbiai események.

A szerb szkupstina ülése.

A Magyar Távirati Iroda jelenti Belgrádból: A szkupstina mai ülésén Novakovics miniszterelnök Misics ó-radikális képviselőnek Ausztria-Magyarország mozgósítási intézkedéseire vonatkozó kérdésére válaszolva a következő nyilatkozatot tette:

— A szerb kormány, tekintettel a jelenlegi általános európai helyzetre, és a nagyhatalmak diszpozícióira, az összes hatalmakhoz, tehát Ausztria-Magyarországhoz is intézett e hó 10-iki jegyzékével békeszerető törekvéseinek és azon készségének adott kifejezést, hogy a nagyhatalmaknak a bosznia-hercegovinai kérdést illető állásfoglalásához a maga részéről hozzájárul. A szerb jegyzéket mindenütt kedvezően fogadták, Bécs és Berlin kivételével, ahol a jegyzék egyes szavaihoz megjegyzéseket fűztek, bár azon kifogásolt szavak nincsenek ellentétben Szerbia békeszerető szándékával és a nagyhatalmak igazságosságába vetett bizalmával. Ez volt azon alap, melyre következtetett később az osztrák-magyar követ jegyzéke, melyre e hó 14-iki jegyzékünkkel válaszoltunk és amelyre a Szerbia iránt barátságos érzelmekkel viseltetett hatalmak megismélték akciójukat az említett differenciák mielőbbi elintézése érdekében, mely differenciák magukban véve normális természetűek. Az összes nagyhatalmak arra törekednek, hogy a békét fenntartsák. És miután a nagyhatalmak az európai törvényszéket képezik, mely nélkül semmit sem lehet véghozvinni, Szerbia teljes őszinteséggel bizta rájuk ügyét. A királyi kormány, mely a nagyhatalmaknak Szerbia és Ausztria-Magyarország közti differenciák kiegyenlítésére irányuló lépéseit teljes bizalommal fogadta, nem kerülhette el, hogy a mozgósítás elhalasztására vonatkozó óhajokkal számoljon és helyesnek találja azok szerint eljárni. Ezek azon okok, melyek a királyi kormányt vezérelték a mozgósítás kérdésében való eljárásnál. Alapos reményünk van hinni, hogy békés hajlandóságunk igazságos méltánylásra fog találni és kedvező eredménnyel fog járni. Ennyit válaszolhatok az interpellációra.

Misics, az interpelláló kijelentette, hogy a válaszzal nincs megelégedve.

Misics ezután Novakovics miniszterelnököt szólította fel, vajjon bizonyos-e a kormány abban, hogy Ausztria-Magyarország nem akarja a háborút.

Novakovics kijelentette:

— Ily kérdést csak akkor lehetne tenni, ha csak Szerbia és Ausztria-Magyarország szereplnének, köztük azonban, mint harmadik, a nagyhatalmak állanak. Azon állításokat, hogy Ausztria-Magyarország a háborút akarja, nem illetékes adatok alapján hangoztatják. Mi azonban illetékes forrásokból tudjuk, hogy Ausztria-Magyarország sem akarja a háborút, sőt, hogy Ausztria-Magyarországon a legilletékesebb fórum a béke fenntartása érdekében működik közre.

Misics interpelláló ezután kijelentette, hogy megvan a válaszzal elégedve.

A szkupstina ülésének végén Markovics ó-radikális képviselő kérdésére Novakovics miniszterelnök jelenti, hogy a monarchia részéről a március 14-iki szerb jegyzékre válasz nem érkezett. Mihelyt a minisztertanács előtt lesz a jegyzék, a kormány meg fogja tenni a szükséges intézkedéseket.

A szerb kormány álláspontja.

Belgrádból táviratozzák: A félhivatalos Szamonprava ma külön kiadásban megcáfolja a szerb kormány engedékenységeről közölt híreket. A belgrádi altisztek Milovanovics külügyminiszterhez nyílt levelet intéztek, melyben kijelentik, hogy ha a szerb kormány inditaná meg a háborút Ausztria-Magyarország ellen, akkor ők saját szakállukra az önkéntesekkel együtt betörnek Boszniába.

Belgrádból táviratozzák: A nemzeti védelmi bizottság küldöttsége tegnap elment Zsifkovics hadügyminiszterhez és felvilágosítást kért a békés megoldás felől elterjedt hírekről. A hadügyminiszter így felelt:

— Semmi tudomásom nincs a békéről. Igaz, hogy a külügyminiszter engedni akar az osztrák-magyar követeléseknek, csak hogy ezzel az igyekezetével hajótörést szenved, mert a monarchia követelésének teljesítése lehetetlen és annál a legvéresebb háború is kevesebbet jelent.

A hadügyminiszter végül felszólította a bizottságot, hogy szítsa tovább a nemzeti lelkesedést és biztosította azt, hogy a kormány ezen igyekezetében a bizottságot támogatni fogja.

Hadt készüldések.

Belgrádból táviratozzák: A hadügyminisztériumban tagadják azokat a nagy katonai előkészületeket, melyeket Szerbia fogantatott és még mindig fogantat. Tegnap 900 tartalékos vonult be a vidékről Belgrádba. A bosnyák határon nagy számban összegyűlt komitác-sik állnak.

Az egész országban ijesztő mérvben növekszik az anarkia. A közbiztonság állapota rettenetes. Rablás és gyilkosság napirenden vannak. Mindenféle rablóbandák alakulnak, melyek az általános zűrzavart fosztogatásra használják fel. A lakosság jómódu része kezd elmenekülni az országból. A Bulgáriába menő vonatok zsúfolásig megtelnek.

Belgrádból táviratozzák: Péter király háború esetén át fogja venni az összes csapatok parancsnokságát. Mivel a szerbek kerülni akarják a Dunán vagy a Száván való komoly összetűzést, ennél fogva az osztrák-magyar hadsereg benyomulása esetén a szerb csapatok a Morava völgyébe vonulnak vissza. A Mokra Gorában 40,000 jól felfegyverzett szerb áll, kiknek az a feladatuk lesz, hogy Serajevo ellen vonuljanak. Itt számítanak Montenegró segítségére és Montenegróval már most dróttalan távirati összeköttetés van. A guerilla harera a komitác-sikat fogják felhasználni, akiknek vezérei már együtt vannak Belgrádban, ahol éjjelnappal kávéházakban, orfeumokban mulatnak. Állítólag összesen 12000 ilyen banda van: egy bandában 10—15 ember. Karabélyokkal már ellátták őket.

Prágából táviratozzák: Cettinjből jelentik a Narodni Listnek: Cattaro felett megerősítették a montenegrói határt.

Konstantinápolyból jelentik: Szerb részről ismét élénk tevékenységet fejtenek ki a belgrádi török követnél és a portánál, hogy kieszközöljék az engedélyt a már Szalonikibe érkezett, valamint utban levő és általában a megrendelt hadianyag átszállítására. E kívánság érdekében az orosz, francia és angol támogatást igyekeznek megnyerni.

Viszály a szerb kormányban.

Belgrádból táviratozzák: Nagy feltűnést kelt és városszerte csak arról a kinos összekocanásról beszélnek, amely a minisztertanácsban Milovanovics külügyminiszter és Zsifkovics hadügyminiszter között történt.

Belgrádból táviratozzák: Belgrádban háborús viszályok folynak a harci és béke párt között. Ugy látszik, hogy a legközelebbi órákban beáll a szerb kabinetválság. A kormány

igyekeznek a súlyos helyzetből kikerülni, azonban olyan nehézségeket kellene áthidalnia, amelyekre eddigi magatartása után már nem képes.

HÁBORUS VILÁG

Megjelenik: Cenzurázott és fertőtlenített Egyes szám ára: amikor szabad. politikai napilap. változó a prófoni értéke szerint.

A vezércikket látta az ügyész.

NAPI HIREK.

Személyi hir. Daruváry Jákó, a bükközdi háziezred humánus parancsnoka több havi üdülésre Délre utazott. A derék főtiszt magával vitte ezredét is.

A hadsereg köréből. (Félhivatalos jelentés.) Magyar és szerb gyakorlatozó seregek véletlenül a Drina partján összetalálkoztak. Udvarias üdvözlésekkel üdvözölték egymást, majd futógyakorlatokat végeztek.

Jótekonyság. Vezérkari Flórian tábornagy ur, a XX. hadtest parancsnoka, a bosnyák inségek számára ötszáz vagon kenyeret és egyéb élelmiszert küldött.

Baleset. Saját tudósítónk jelenti, hogy a bosnyák határ közelében a járókelők ötszáz magyar bakát eszméletlen állapotban találtak. Közös sirba helyezték őket.

TÁVIRATOK.

Vendégség.

Belgrád, március 23. A Pravda értesülése szerint Ausztria-Magyarország április elsején annak a demonstrálására, hogy a baráti jóviszonyt mindenáron fenn akarja tartani Szerbiával, a VII. és XV. hadtesteket vendégségbe küldi Belgrád alá. Amint a Pravda értesül, az illusztris vendégek tiszteletére fényes tűzijátékot rendeznek. Péter király, akinek a szemei sajnálatosan meggyöngültek, erre való tekintettel nem vehet részt a tűzijátékon és a legközelebbi ekspresszvonattal Nisbe utazik.

KÖZGAZDASÁG.

Export. A magyar honi cikkek kivitele az utóbbi napokban örömdetesesen emelkedett. Napról napra külön vonatokon szállítják kereskedőink a lekvárt, zsírt és aszalt szilvát a déli és keleti részekbe. Mivel kereskedőink azt tapasztalták, hogy a vasuti személyzet a szállítmányt meg szokta dézsmálni, azzal az elmes módszerrel segítettek magukon, hogy a legujabb küldeményeket „ekrazit, bomba, élestöltény és puskapor” jelzéssel adják föl. Ma ötven hordó lekvárt szállítottak városunkon keresztül. Nagy derűtséget keltett a hordókra ragasztott sárga cédula, amelyre haragos fekete betűkkel ez volt nyomva: Ekrazit.

SZERKESZTŐI ÜZENET.

Kiváncsi. Sajnos, Lénung Jakab hadnagy ur házassági hírének nem közölhetjük, mert öt évig terjedhető fegyházzal büntetik azt, aki a fegyveres erő működéséről tájékoztatást nyújt.

NYILTTÉR.

Mint ahogy értesülésem szerint nincs kizárva, hogy a dabasici gyalogezred és a 76. utászászlóalj tisztikara legközelebb hosszabb tanulmányutra Szerbiába utazik s mivel ott az éghajlat ebben az évben szokatlanul kedvezőtlen az egészségre: sajnálatomra nem vagyok többé abban a helyzetben, hogy a tiszt uraknak eddig készséggel nyújtott személyi hitelt, ezután is folyósítsam.

Londoner Jaques,
(pénzügynökségi iroda.)

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Csütörtök: Délután: A király, vigjáték. Este: Traviata, opera. Az olasz operatársulat fellépésével. (B bérlet).

Péntek: Vadkacsa, színmű. Gál Gyula vendégfelleptével. (C bérlet).

Szombat: Délután: Tündér Ilona, regejáték. A Kossuth-szobor javára Gál Gyula közreműködésével. Este: Vadkacsa, színmű. Gál Gyula vendégfelleptével. (A bérlet).

* **A husvétii kiállításra** állandóan jelentenek be értékes újabb képeket. Zengka Zdenko dr. világosi ügyvéd több Lotz és Mészöly-festményt, Steiner Ferenc egy Rippl-Rónai képet, egy Maróti-féle plakettet és több más képet jelentett be. Érdekes műtárgyakat ígértek még Barsy Aurél, Balla Frigyes, Ritt István (két középkori festményt), Ufferbach Jenő és mások. Két Munkácsi rajzot, melyek Aradon özvegy Szentiványinének vannak birtokában, szintén ki fog állítani a képzőművészeti társulat. A sok jelentkezésre való tekintettel a bejelentések határidejét április elsejéig toltta ki a rendezőség.

* **A párisi szemétszállítás.** Bizonyára nagy érdeklődésre számíthat az Uránia színház új műsorának az a mozgófényképe, mely Páris házi szeméjtének elszállítását és kezelését mutatja be. Két és fél millió ember után gyűjtik össze naponként a szemetet, melyet kocsik szállítanak a szemét telepre. Itt a hulladékokat különválasztják. Sok értékes ócskavasat szállítanak el naponként vagonszámra, ugyanezt teszik a papírhulladékokkal, melyekből ismét papírost csinálnak. Majdnem naponként találnak a párisi szemétkben értékes tárgyakat, sőt pénzzel tömött erszényeket is. A hasznavehetetlen hulladékot elégetik. Rendkívül érdekes és tanulságos látni való ez, melyet különösképp ajánlunk az aradi publikum figyelmébe.

* **Ünnepi előadások.** Holnap ünnepi estén, két előadás lesz a színházban. Délután mérsékelt helyárok mellett az idei szezon egyik legnagyobb sikerű vigjátéka, A király kerül színre Szendrey Mihályval a címszerepben. Este rendes helyárok mellett az olasz operabájosok lépnek fel utoljára Verdi operájában, a Traviata-ban.

* **Gál Gyula Aradon.** A budapesti Nemzeti Színház illusztris művésze, Gál Gyula holnap már Aradra érkezik és résztvesz Ibsen világírő színművének, a Vadkacsá-nak főpróbájában.

HIREK.

— **Időjárás.** A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 25-én az időjárás: változékony, enyhe, elvélve csapadék.

— **A vesztőhely megváltására országgyűlési képviselőktől** újabban beérkezett adományok: Andrassy Gyula gróf 100 kor., Gáspár János 100 kor., Fábry Károly 25 kor., Dobroszláv E. 20 kor., Uhlig Leó dr. 20 kor., Reök Iván 20 kor., Bárczay Sándor 50 kor., Simonyi Semadám Sándor 50 kor., Lengyel Zoltán dr. 10 kor., Duchon Ödön 10 kor., Copony Traugott 25 kor., Zakariás János dr. 4 kor., Teleki Arvéd gróf 50 kor., Bene István dr. 5 kor., Csonotos Andor 10 kor., László László 20 kor., Majláth Géza gróf 50 kor.

— **A gyilkos királyfi.** Megirták a lapok, hogy a napokban Belgrádban meghalt Polakovics István, aki szolgálója volt György trónörökösnek. Megállapították, hogy a fiú György brutális ütlegetése következtében halt meg. A rendőrség az ügyet minden áron el akarja tussolni, amiért a lapok erősen támadják a rendőrfőnököt. Erélyesen követelik a vizsgálat megindítását. Emiatt Györgynek sok régi híve elfordult tőle. A rendőrfőnök ma délután beadta lemondását.

— **Kinevezések.** A pénzügyminiszterium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök Weisz Samu aradi állampénztári adóhivatali segédet a IX. fizetési osztályba sorozott adóhivatali segéddé, Szabó György, Berzován János, Hevesi Jenő, Kaba Gyula, aradi adótiszteket, adóhivatali segédekké nevezte ki.

— **Az aradi háziezred és a háboru.** Ir-tunk ma arról, hogy az aradi 33. gyalogezred tegnap megünnepelte a mortarai és novarrai győzelem hatvanadik évfordulóját. Ma kiderült, hogy az ünnepségen belafalvi Fekete Miklós vezérőrnagy, a helyőrség parancsnoka aktuális ügyekről is beszélt a tisztikar és legénység előtt. A vezérőrnagy elmondta, hogy komoly események küszöbén áll a hadsereg. Belgrád ellen kell talán küzdeni a közel jövőben. Belgrád ellen Magyarország és Ausztria már többször harcolt sikerrel. A régi dicsőségek adjanak új bátorságot minden katonának.

— **A tartalékos tisztek és a háboru.** Katonai körökből vesszük a következő sorokat: Általában igen sok téves fogalom kerül a közönség körébe a mozgósításról, de különösen a tartalékos tiszteknek ilyen esetben való alkalmazásáról. Az első tudnivaló az, hogy általános mozgósításkor, ha a népfelkelést is elrendelik, akkor a katonai szolgálatra alkalmas összes egyének, 42 éves korszakig, fegyver alá lépnek. A tartalékos tiszteket — a koruk szerint — beosztják vagy az első vonalba, vagy a népfelkeléshez. Az olyan tartalékos tisztet, aki a 32-ik éves kora után is megtartotta a tisztirangját, akkor okvetlenül a népfelkeléshez osztják be. De ugyanez következik be akkor is, ha a tisztirangjának megtartása nélkül lépett ki a honvédségből: csak az a különbség, hogy esetleg mint közlegény fog szolgálni. A katonai, illetőleg népfelkelő szolgálati kötelezettség alól csak úgy szabadulhat a 42 éves koron túl levő tartalékos tiszt, ha a felülvizsgálat megtörténte után kimondja a felülvizsgáló bizottság, hogy az illető mindennemű népfelkelő fegyveres szolgálatra is alkalmatlan. A felülvizsgálatot, orvosi bizonyítvány alapján lehet kérelmezni.

— **A belgrádi Magyar Egyesület feloszlott.** Belgrádból írják: A két év óta fenálló Belgrádi Magyar Egyesület, tekintettel a háborus mozgalmakra, tegnap tartott ülésén feloszlását mondotta ki, miután Forgách János gróf osztrák-magyar nagykövet, az egyesület védnöke, tisztségéről már előzőleg lemondott. A Belgrádi Magyar Egyesületnek számos, már évtizedek óta Belgrádban lakó magyar kereskedő és iparos — akik időközben szerb honosságot nyertek — volt a tagja, akik kénytelenek voltak a beállott politikai viszonyok miatt az egyesületből kilépni, nehogy az erőszakos feloszlásnak tegyék ki az egyesületet.

— **Felhívás.** A következő sorok közlésére kértek föl bennünket: Az autobus-bérlők közt felmerült azon eszme, miszerint a közlekedés körül fenforgó bajok orvoslását, melyek különösen a déli időben járó 2 kocsinak legalább 3-ra emelésére, a kocsiknak jobb időben való felváltására, a kocsiknak időre nézve jobb besztására s rendszerebb járatására nézve vonatkoznak, egy az autobus igazgatóságához benyújtandó beadvánnyal megkíséréljük — megvalósítani. Felkérem az érdekelteket, sziveskedjenek, különösen az értekezleten meg nem jelentek, a beadványhoz való hozzájárulásukat 1 levelező-lapon, mely — mint az elhatározott, Vértes Dezső postatiszt címére intézendő — kinyilvánítani, hogy beadványunk nemcsak komoly s tárgyilagos, okadatolt hangjával, hanem az aláírások számával is hasson. A beadvány egyébként ugyanott kívánatra e hó 28-ig elolvasható. Az intéző-bizottság.

— **Öngyilkos festőművész.** Budapestről jelentik: Ma este Budán a *Fiumeszállóban* Andorkó Gyula festőművész, a lipótszentmiklósi pénzügyigazgató fia fobelőtte magát és meghalt. A zsebében 2400 koronát találtak. Azt írta utolsó levelében, hogy holttestét szállítsák haza.

— **Agyongázott vasuti fűtő.** Az arad—budapesti reggeli személyvonat ma reggel nagy késéssel érkezett be az aradi állomásra. A késés oka az volt, hogy *Gulyás Ferenc* fűtőt, aki Rákos-rendező pályaudvarnál a vonat elé homokat akart szórni, egy gyorsvonat elütötte és meghalt. Emiatt az aradi vonat addig állt, amíg másik fűtőt nem szereztek s ezzel folytatta útját több órai késéssel.

— **Egy segédjegyző szükése.** Érdekes ügyben nyomoz most a nagyváradai rendőrség. Egy mosolygós képű leányzó forgatja maga körül a szigorú rendőrséget, amelynek ügyes ravaszágát most ugyancsak próbára teszi egy gyöngye nőszemély ügyessége. Bonyolult ügyről van szó. A berettyóújfalui jegyzőség segédje, *Erdőhegyi István*, az ügy hőse. Ez a fiatal ember fiatal szívvel addig nézte az egyik berettyóújfalui kávéház szöke tündérét, míg végül is beleszeretett a kassza szepébe. Ez a szerelem sok pénzt nyelt azonban el, amire a segédjegyzői javadalmazásából nem tellett. *Erdőhegyi István* azt a régi, kilapozott, elátkozott rossz utat választotta, amely a pénzeszkény felé vezet az ilyen meglétevélt existenciákat. Közel ezer k. összegű pénz tűnt el lassanként az Erdőhegyi kezén. Utóbb már nem igen lehetett palástolni a dolgot. És ekkor megszökött. Tegnapelőtt történt a szökés. Szive hölgységét Berettyóújfaluban hagyta a szerelmes segédjegyző s ő maga eltűnt jóelőre. A hatóság azonnal észrevette, hogy sikkasztott az eltűnt ifjú. A csendőrség erre nyomozni kezdett. A nagyváradai vasuti rendőrség ki is tudta, hogy Erdőhegyi István megérkezett Nagyváradra, tehát ott van. Még azt is felhajtotta a rendőrség, hogy Erdőhegyi a Berettyóújfaluban lévő szerelmest Nagyváradra hívta és szándékában volt, hogy megvárja a vonatnál. Készenlétben állt a rendőrség a vonat érkezésekor. A várt hölgy megérkezett de Erdőhegyi nem volt sehol. Ekkor a rendőrség megfigyelte az érkezett hölgyet Lesték: hol, merre jár a hölgy, mert bizonyosan ott lesz az ember is. Azonban ravasz volt ez a nő és addig csalogatta a rendőröket, hogy azalatt a keresett bűnös elmene-külhetett.

— **Letartóztatott adólist.** Budapestről jelentik: Ma este a fővárosi rendőrség letartóztatta *Boszinkovics Jánost*, a VI. kerületi adóhivatal tisztviselőjét, aki csalást és sikkasztást követett el. Kiírta az adólistákból az adóhátralékosok nevét és különösen ex-lex idején fölkereste őket azzal, hogyha gyorsan befizetik adójukat, a kormány sokat elenged követeléséből. Sok kisebb iparost tévútra vezetett egy ügyvédjelölt segítségével. Ennek nevét a rendőrség egyelőre nem hozza nyilvánosságra. Az adólistát így 20.000 koronát harácsoló össze. Nemrégén derült ki bűne s ma letartóztatták.

— **A szesz áldozata.** Makóról jelentik: Győri István földéaki lakos Makón jószágát jól eladta s örömeiben áldomást ivott. Kocsin hazafelé hajtott, de ittas lévén, a lovak közé bukott, amelyek teljes fél óráig át vonszolták szerencsétlen gazdájukat az uton. Győrit halva találták meg arra járó emberek.

— **Öngyilkos gazdasági ispán.** Pankotáról jelentik: A pankotai vasuti állomás mellett levő kis liget egy padján ma föbe lőtte magát *Harsányi János* 43 éves volt gazdasági ispán, aki legutóbb 7 esztendőig volt alkalmazásban a ternovai Grosz-féle uradalomban. Amióta innét elbocsátották, nem tudta megkeresni azt a kenyeret, amelyre családjának szüksége volt. Ugy látszik ez készítette a végzetes cselekedetre a különben rokonszenves és mindenki által becsült embert. Az öngyilkoshoz *Abonyi dr.-t* és *Werner dr.-t* hívták, akik előtt nem nyilatkozott a beteg öngyilkossága okáról. Az orvosok szerint Harsányi állapota reménytelen.

— **Törvénytelen házasságkötés.** Nem mindennapi eset történt Nagykanizsán. Tegnapelőtt egy ferencendi szerzetes megeskett egy párt anélkül, hogy azok polgári hatóság előtt is egybekeltek volna. Ez pedig törvénybe ütköző dolog, melyért a szerzetest felelősségre fogják vonni. Ezért a cselekedetért súlyos büntetés is járna, melynek szigorát azonban ez esetben enyhítik a rendkívüli körülmények, melyek közt a szerzetes megfellebbezett a törvény rendelkezéseiről.

A ferencendi szerzetest tegnap egy haldoklóhoz hívták gyóntatni. Özv. *Mittermayer Orbánné* élte utolsó óráit. Az özvegy évek óta közös háztartást folytatott *Frank Márton* cipésszel, kit a barát ott talált a haldokló asszony ágyánál. Midőn megtudta, hogy Frank nincs megesküdve *Mittermayer* nével, kijelentette, hogy a haldoklót nem gyóntatja meg. Csak az esetben hajlandó az utolsó kenetet ráadni, ha előbb Frank egyházi szertartással néjévé teszi a haldoklót; ha nyomban megesküszik vele. Frank vonakodott eleget tenni a szerzetes felszólításának, mert ő már egy másik nőnek megesküdött arra, hogy feleségül veszi. Erre a haldokló asszony kezdte kérlelni a férfit, hogy könyörüljön rajta és ne engedje elkarhozni, a szerzetes pedig figyelmeztette, hogy ha az esketési aktusnak nem veti magát alá és az asszony gyónás nélkül hal meg, ennek minden bűne a férfire száll. Végre Frank megrendülve állt az asszony mellé és a szerzetes gyors ceremóniával megeskette őket, aztán meggyóntatta az asszonyt, aki néhány órá múlva meghalt. Már most Frank került nehéz dilemma elé. Özv. *Mittermayer* né bűneit nem akarta átvállalni, a házassággal pedig megszegte egy más nőnek tett azon esküjét, hogy senki más nem lesz a felesége. A kétségbeesett Frank most a hatósághoz fordult, hogy az igazítsa el a baját.

— **Rendkívüli közgyűlés a városnál.** Arad törvényhatósági bizottsága április hó 1-ső napján d. u. 4 órakor rendkívüli közgyűlést tart a következő tárgysorozattal: A tanács javaslata a Maroson át építendő két vashíd költségeinek fedezésére felveendő 2.400.000 korona kölcsönre vonatkozó kötelezvények jóváhagyása tárgyában. — *Haeffele János* goebveileri gyáros kérvénye az Aradon létesítendő textilgyár részére szükséges 20 katasztrális hold föld területnek ingyen való átengedése iránt.

— **A Központiban esütörtök** este nagy tombola lesz.

— **Felhívjuk a t. hölgyközönség** figyelmét *Grünblatt An* ónia Szabadság-tér 11. szám alatti női-kalap divattermére, ahol a legújabb bécsi és párisi újdonságok megérkeztek. 343

— **Üzletnagyobbítás** miatt, mélyen leszállított árban lesznek eladva finom női bőr- és selyem táskák s mindennemű más bőr- és gumilabdák, footballok, füleslabdák, tenniszverők, diabolók, mindennemű kefe árúk, fésűk, elegáns hajgarnitúrák, pipere árúk, valamint valódi francia és angol illatszerek, elegáns sétatobok legnagyobb választékban *Hegedüs Gyula* kereskedésében, Aradon, *Andrássy-tér* 15. 41

Hölgyek mosakodás után, urak borotválkozás után arebőrük üdéntartása miatt használják *Kárpáti János* aradi gyógyszerész **Benzoé** tejcrémét. Ara 1 korona. 893

— **Francia likőrök** legbiztosabb készítésére, — házilag — 1 üveg likőr aroma *Vojtek és Weisz* nál. 171

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az „Aradi verseny egyesület” március hó 28-án délelőtt fél 11 órakor Aradon, az Aradcsanádi gazdasági takarékpénztár igazgatósági tanácstermében közgyűlést tart. Napirend: 1. Titkár jelentése az egyesület 1908. évi működéséről. 2. Az 1908. évi számadások bemutatása és azok felülvizsgálatára kiküldött számvizsgálóbizottság jelentése. 3. Az 1909. évi költségvetés megszavazása. 4. Választmány választása.

(*) Az aradvárosi vörös kereszt fiókegyet hetes bizottsága ma délután 4 órakor a városkíza tanácstermében *Wadovszky Gusztávné* elnöklete alatt ülést tartott, melyen a fiókegy-

let által az 1908-ik évben a szegény aradvárosi tüdőbetegek részére csak 2 fillért kéré per-selyekben befolyt jövedelem felhasználása iránt határozott. Két tüdőbeteget választott a hetes bizottság, egy férfit és egy nőt, kiket azzal segélyez az aradvárosi vörös kereszt fiókegyet, hogy szanatóriumba felvételük esetén a budakeszi Erzsébet szanatóriumban gyógykezelési. Az első beteg a napokban már gyógykezelés alá fog vétetni.

TARKASÁGOK.

(A hadsereg működése.) Tudvalevő, hogy a napokban megjelent kormányrendelet értelmében a lapoknak nem szabad írni a hadsereg működéséről. A hadvezetőség csak így látja biztosított-nak az eredményt. Ez az intézkedés sok tréfás megjegyzésre, történetek költésére ad alkalmat. Ezek közé tartozik a következő is:

Azt beszélik, hogy a napokban egy csinos aradi hadnagy meglátogatta régi ismerősét, egy szép és fess asszonyt. De most olyan időben ment, amikor a férj megjelenésétől bármikor tartani lehetett. Az asszony kétségbeesve fogadta és azt mondta:

— Menjen el, azonnal távozzon, bármikor itt lehet a férjem.

— És aztán?

— Nagy botrány lesz belőle. A lapok megírják, hogy magát itt találták és ki tudja: milyen kommentárokat fűznek majd hozzá, hogy maga mit csinált itt?

— Legyen egészen nyugodt, — mondta a hadnagy — nem irnak rólam a lapok. A kormányrendelet nem engedi meg, hogy a hadsereg tisztjeinek működéséről most bármit is közöljenek.

(Az igazság.) Ma árverés volt *Beretz Ferenc* kihágási bíró hivatalában. Ellicitáltak az apróbb bicskázásokból eredő bűnjeleket, az elkobzott savanyu, romlott turókat, a hibás és rosszul működő mérlegeket stb.

Amikor egy mérlegre került a sor, az ott lévő *Greén Nándor* főkapitány megkérdezte:

— Jó ez a mérleg?

— Ha jó volna, — felelte *Beretz* — nem ko-boztam volna el.

— És ezen kell itt mérni az igazságot?

— Ezen.

— Most már értem, — mondta mosolyogva *Greén*, — hogy miért adod át a bírói széket másnak.

(Az anya megnyugtatója.) *Justh Gyula* képviselőházi elnök eddig álmában sem sejtette, hogy az ő komoly elnöki rendreutásait minő mellékletekre lehet felhasználni és különösen nem juthatott eszébe, hogy ily rendreutásítás fia és anya közt a levelezést helyettesítheti. Ma jött rá erre *Justh Gyula*, amikor megszólította a folyosón *Nagy Györgyöt*:

— Mondd csak, Gyurka, mire való volt neked addig kiabálnod, amíg kénytelen voltam a rendre-utásítást kiadni. Észre vehetted, hogy nem akarlak rendreutásítani, de annál inkább kiabáltál, mindad-dig, amíg végre megkaptad.

Nagy György szelid arcot vágott:

— Igazad van, kegyelmes uram, tényleg arra törekedtem, hogy rendreutásítást kapjak. Azonban csak az édesanyám miatt tettem...

— Az édesanyád miatt?

— Igen. Az édesanyám tudniillik olvassa az újságokat s ha nem vagyok benne, hogy lármáz-tam, akkor busul és azt mondja: „A fiam csendes volt, biztosan beteg szegény.”

— Ezért, tehát, kegyelmes uram, — végezi *Nagy György*, — légy kegyes minél gyakrab-ban rendreutásítani. — az édesanyám megnyugtató-sására.

ÚJ KÖNYVEK.

* **A széplaki Petrichevich—Horváth család.** Ezen a címen Csikszentmihályi Sándor Imre (Kolozsvárott) egy családörténeti monografiát írt, a fenti horvátországi eredetű ősi családról. Ezen család már a XV. század vége felé szerepet játszott Magyarországon, ahol testestől-lelkestől magyarrá váltak és nemes szenvedelemmel és áldozatkészséggel vettek részt közügyeinkben. A monografia ügyes összeállítása szerzőjét dicséri. A könyv 42 oldalra terjed és kapható a könyvkereskedésekben.

* **A pápai plébánia története.** Kisebb egyháztörténeti monografia jelent meg Kiss István hittanártól, amely Magyarország egyik legrégebb plébániájának történetét ismerteti, mert Pápa város eredete s így plébániájának keletkezése is az Árpádok első korára esik. A szerző érdemeit csak növeli az a körülmény, hogy eredeti oklevelek és önálló forrástanulmányok alapján írta meg munkáját, amely nehélen igen becses kulturtörténelmi vonatkozásokat tartalmaz. Az egyházmegyei hatóság jóváhagyásával megjelent munka ára 3 korona. Kapható a szerzőnél Veszprémben.

* **Falu.** Somogyi Gyula Falu című rajzaiban van humor. Ötletes, leleményes és jó szeme van az egyes falusi típusok meglátásában. Igaz, hogy inkább a régi típusokkal hozakodik elő, azokkal, kiket már mások is igen sokszor és igen jól megrajzoltak. Azonban az ő alakjai mégsem azonosak a mások által megrajzolt alakokkal, mert az ő alakjaiban van valami változás és úgy tűnik fel, mintha mégis az ő eredeti alakjai volnának ezek. Igen ügyesek az elbeszélések formái, melyek humorosak, tartalmasak és szépen magyarul vannak írva. Somogyi Gyula könyve megrendelhető a szerzőnél Bajmócon (Nyitra-megye). Ára 3 korona.

* **Az összes hangszerek ismertetése.** Erdős Tivadar, kir. főgimnáziumi tanár legújabb kiadott egy zeneirodalmi művet, melyben az összes hangszereket, ábrákat illusztrálva ismerteti. Ez az első, nyomtatásban megjelent magyar Hangszerelestan, amely az összes fuvó, ütő, pengető, billentyűs és vonós hangszereket, azoknak technikai kezelését, hangterjedelmét, hangszínezetét, zenekari szerepét és jelentőségét kimerítően tárgyalja. Az orgona szerkezete, változatai és az összes regiszterek elnevezéseinek magyarázata is megtalálható. Erdős műve 3 koronáért bármely könyvkereskedő útján megszerezhető. A műnek az kölcsönöz különös jelentőséget, hogy szerző mindvégig szigorúan ragaszkodik az Orsz. Zeneakadémia tervéhez és hogy a magyar nemzeti hangszereket, a tárogatót és cimbalmot, azonfelül a legújabb hangszereket, mint a sarruciónt, saxofónt, saxkürtöt ábrákban is bemutatva ismerteti.

* **A magyar csekk-törvény.** E címen érdekes és hasznos könyv jelent meg Dr. Ruzs Andor ügyvéd, a Budapesti Giro- és Pénztár-Egyület Részvénytársaság helyettes igazgatója tollából, mely a most szentesített új csekk-törvényt beható alaposan, rendszeresen tárgyalja. A könyv, miként előszavában maga a szerző is mondja, első sorban a gyakorlat igényeinek kíván megfelelni. De ép oly szakavatottsággal, mindenütt világosan és könnyen érthetően tárgyalja a csekkjognak elméletileg is vitás kérdéseit, a csekk gazdasági jelentőségét, jogi természetét, valamint az összes kapcsolatos kérdéseket. Nagy előnyére szolgál a munkának, hogy a szerző a váltótörvénynek a csekkre is megfelelően alkalmazandó rendelkezéseit az illető helyeken röviden feldolgozva szervesen beilleszti, úgy hogy az olvasó az egész anyagot együtt találja. Szerzőnek ez különben nem első munkája. Az értékpapírforgalom megadóztatásáról annak idején közzétett, szép sikert ért műve rövid idő alatt teljesen elfogyott. Nagy szorgalommal és tudással megírt újabb könyve, amely függelékképpen a csekk-törvénynek, a váltótörvény átvett szakaszainak és a csekkvétségek esetén követendő eljárásnak szövegét is tartalmazza, méltán számíthat az érdekelt körök figyelmére. Megjelent Benkó Gyula es. és kir. udvari könyvkereskedésében (Budapest, Dorottya-utca 2.) Ára 4-20 korona.

* **Közlekedési Szakkönyvtár** címmel Képossy Árpád min. osztálytanácsos szerkesztésében új irodalmi vállalat indul meg, melynek három első évfolyamában a szerkesztőség, illetve az egyes kötetek írói mindazokat a vasutügyre vonatkozó gyakorlati és elméleti kérdéseket dolgozzák fel, amelyeknek megismerése a vasuti alkalmazottaknak ugyyszólván hivatalbéli kötelességük. A „Közlekedési Szakkönyvtár”-nak körülbelül 3000 oldalra kiterjedő, körülbelül 800 ábrával, rajzzal és képpel díszített 36 kötetben a vasutügynek multját, jelenét, gazdasági,

jogi, szociális vonatkozásait, műszaki berendezkedésének ismertetését, egyszerűen mindazt fölleli az olvasó, aminek megismerését egyetlen intelligens vasutas nem nélkülözheti. Egy-egy füzet ára a vasuti alkalmazottak részére 1 korona, tehát a 36 füzetet tartalmazó három évfolyam ára 36 korona. Egyes évfolyamok ára nem előfizetők részére 24 korona, tehát a vasuti alkalmazottak 50 százalékos kedvezményt kapnak. Az első évfolyamnak lehetőleg mind a 12 kötetét még ebben az évben jelenik meg, a további évfolyamok egyes kötetei pedig havonként fognak megjelenni. A „Közlekedési Szakkönyvtár” első évfolyamának tartalma a következő: 1. A magyar vasutak története. Irja Képossy Árpád min. osztálytanácsos. 2. Vasuti felépítmény. Irja Zelovich Kornél, Máv. üzletvezető. 3-4. A vasuti lokomotívok. Irja Pecz Kornél, magyar államvasuti felügyelő. 5. A vasuti díjzabások és a tarifapolitika alapelemei. Irja Szekula Gyula kassa-oderbergi vasuti főfelügyelő. 6. Jelzési berendezések a vasutaknál. Irja Würtzler Vilmos Máv. főfelügyelő. 7. A magyar vasuti jog foglalatja. Irja szilgethi Bartha Andor min. osztálytanácsos. 8. A villamosság és a villamos vontatás. Irja Söpkész Sándor min. osztálytanácsos. 9. A vasutak igazgatása és szolgálati szervezete. Irja dr. Békassy Ferenc, Máv. titkár. 10-11. A vasuti személy- és teherkocsik. Irja Kelényi Ödön Máv. felügyelő. 12. A vasutgazdaságtan elemei. Irja Szabolcsy Antal dr., a Vasuti és Közlekedési Közlöny felelős szerkesztője.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ **Schönberger bárók.** Budapestről írják: Nemrég megírták a lapok, hogy Schönberger Béla báró és a felesége, Wallenstein Róza nyílt utca során nagy, botrányos verekedést rendeztek, azaz, hogy nem is annyira verekedtek, mint inkább a báró megverte a bárónét. Schönbergerné az affér után följelentette férjét zsarolás, életveszélyes fenyegetés és lopás címén a többek között elpanaszolta, hogy verekedés közben eltűnt egy drága ékszersze. A följelentés nyomán megindult a nyomozás, de kiderült, hogy a báróné vádjai nem állják meg a helyüket, mire az ügyesség Schönberger báró ellen megszüntette az eljárást.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Népfölkelő. Hogy a népfölkelőknek milyen szerepük lehet egy esetleges háborúban, arra megbízható forrásból ezt a fölvilágosítást adják: „Népfölkelésre kötelesek Bosznia és Hercegovina lakóit kivéve mindazok az állampolgárok, akik sem a hadsereghez, sem a honvédséghez nem tartoznak. A népfölkelői kötelezettség azon év jan. 6-tól kezdődik, amelyben a hadköteles 19-ik évét elérte és azon év végéig tart, amelyben 42-ik életévét betöltötte. A népfölkelésre kötelesek két osztályba oszthatnak: az elsőbe tartoznak a 19 legifjabb korosztálybeliek, a másodikba az 5 legidősebb korosztálybeliek. Az első osztálybeliek háború esetén a hadsereg és honvédség fogyatékának pótlására használhatók fel azon esetben, ha a póttartalék nem lenne elegendő. Azon népfölkelők kötelesek, akik nem használhatók fel a hadsereg és honvédség pótlására, kötelezettségüket fegyverrel és fegyver nélkül teljesítik: az előbbiekből népfölkelő csapatok (zászlóaljok, lovas századok) alakíthatnak; az utóbbiak népfölkelő-munkásosztályokba egyesíttetnek és csak erősítési, utjavítási és más, a háborúban szükséges munkálatokra használhatók fel. A népfölkelő-tiszteket, akiknek magyar állampolgároknak kell lenniük, a honvédelmi miniszter előterjesztésére a király nevezi ki nyugállománybeli, szolgálaton kívüli viszonyban álló és olyan volt tisztek közül, akik anélkül, hogy becsületsértő vétséget követtek volna el, a tényleges szolgálatból kiléptek vagy tisztis rangjukról leköszöntek és olyan polgári egyénekből, akik feddhetetlen jellem, hazafias érzület és magatartásuk következtében köztestületben állanak s arra önként jelentkeznek. A népfölkelő-legénység felruházása és felszerelése a kincstár részéről történik. A népfölkelésre felhívás az a legfelsőbb elhatározás kihirdetése, amely szerint a népfölkelés törvényszerű alkalmaztatására igénybe vehető. Mihelyt a felhívás megtörtént, a népfölkelésre kötelezett egyéneknek a bevonulásra magukat készen kell tartaniok. Ettől kezdve a népfölkelésre kötelezetteknek az illető járás területéről hatósági engedély nélkül eltávozniok nem szabad. A népfölkelésről az 1886. XX. t.-c. szól.

A férfiakról. Sorait átadtuk a tárca írójának. A kérdés nem olyan nagy jelentőségű, hogy érdemes volna polemikát kezdeni a nyilvánosság előtt.

Fogzás.

Ugyan adjatok a szenvedőnek SCOTT-féle Emulsiót és kiméjétek meg álmatlan éjszakkától. A fogak minden fájdalom és belbaj nélkül bujnak elő, fehérek, erősek és egyenesek lesznek.

A gyermek szereti

A SCOTT-féle Emulsiót

és készségesen fogja azt szedni. Az emésztést, ha meg van zavartva, mindenkor helyreállítja és előmozdítja.

Az Emulsió vasárnapon a SCOTT-féle módszered-jegyet — a halászi — kártyák figyelembe veve.

Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 fillér.

Kapható minden gyógytárban.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

= **A háborús hírek a tőzsdén.** Fővárosi tudósítónk jelenti: A tőzsdén ma ismét háborús árfolyamok izgatták a spekulánsokat. Az irányzat mindjárt megnyitáskor lanyha volt. Az irányzat homlokterében természetesen a két Hitelrészvény állott; mindegyik 5-6 koronát veszített árfolyamából. Erősen szenvedett a magyar koronajáradék, mely fél százaléknál többet veszített és 89-85-re csökkent. A déli tőzsdén csekély javulás állott be, de ez sem tartott sokáig. Csakhamar újabb 1 és 1/2 koronás esés következett. A helyi értékek piacán szintén lanyha volt az irányzat és az értékek 3-4 koronával csökkentek. A gabonátőzsdén természetesen szilárd volt az irányzat. Az áprilisi buza 29-re emelkedett.

Bécsből táviratozzák: A mai előbörze erős eladó kedvvel nyílt meg és a tegnapi is nyomott árak erősen hanyatlottak. Az Osztrák Hitel 7, az államvasut 5 koronát veszített árfolyamából.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Távirati tudósítás. —

Budapest, március 24.

Amerika 1/2-el magasabb. Kínálat mérsékelt, megfelelő, 10 ezer métermázsra 15 fillérrel magasabb, az árak 50 kilónként számítva:

	Déli záriát	2 órai záriát
Buza áprilisra ...	14.40—14.41	14.50—14.51
Tengeri májusra ...	7.77—7.78	7.79—7.79
Rosa áprilisra ...	10.72—10.73	10.78—10.79
Buza májusra ...	14.20—14.21	14.28—14.29
Zab áprilisra ...	9.18—9.19	9.32—9.33
Buza 1909 októberre ...	11.64—11.65	11.66—11.67
Rosa októberre ...	9.63—9.64	9.68—9.69

Záru 5 órakor.

Osztrák hitelrészvény 602.50
Magyar hitelrészvény 707.50

Budapest kőbányai sertéskereskedelem.

— Március 24. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felüli súlyban ——— fillérig; közép páronként 400—400 kilogrammig terjedő súlyban ——— fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felüli súlyban 142—144 fillérig; fiatal közép páronként 240—260 kilogrammig terjedő súlyban 142—144 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 142—144 fillérig.

Szertiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felüli súlyban ——— fillérig; közép páronként 240—260 kilogrammig terjedő súlyban ——— fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban ——— fillérig.

Sertéslétszám: Március hó 20. napján volt készlet 21.922 darab, március 21. napján felhajtott 98 darab, március 21. napján elszállított 283 darab, március 23. napjára maradt készletben 21.737 darab. A hízott sertés üzlet irányzata: nyugodt.

IDEGENEK ARADON.

— Március 24. —

Fehér Kereszt szálloda. Molly Károly utazó Budapest. — Pankovics Győző joghallgató Budapest. — Roza Simon utazó Budapest. — Jablonovszky József igazgató Budapest. — Lang Samu utazó Budapest. — Gaál Miksa utazó Bécs. — Gáldonyi Dezső utazó Budapest. — Epstein Herman utazó Budapest. — Hadnagy Gábor főhadnagy Nagyszobon. — Miskolczy Ignác kereskedő Budapest. — Lupini Frigyes alezredes Nagyszobon. — Miklós Elek utazó Budapest. — Bolesch Frigyes utazó Budapest. — Fischer János utazó Budapest. — Klein Dávid kereskedő Bécs. — Gyulai Samu utazó Budapest. — Gerő Jakab hivatalnok Székesfehérvár. — Ungár Sándor utazó Petrozsény. — Weigl Henrik utazó Budapest. — Lorisits Béla ezredes Lugos. — Melleker Adolf utazó Budapest. — Heiman Lipót kereskedő Czegléd. — Vemes Mihály utazó Nagyvárad. — Kardos Ernő utazó Budapest.

Központi szálloda. Fekete József kir. táblabíró Nagyvárad. — Paulis Albert mérnök Budapest. — Weitman Károly kereskedő Komárom. — Popper Arnold utazó Prága. — Szokolay Mihály bankigazgató Kecskemét. — Frank Elek utazó Budapest. — Takács Imre építész Hajduböszörmény. — Bruck Sándor igazgató Batta. — Vogel Árpád igazgató Budapest. — Mahler György képviselő Elek. — Grua Károly utazó Budapest.

Vass szálloda. Tanczini Romulusz tanító Nagylak. — Nagy Samu utazó Budapest. — Fleischman R. utazó Budapest. — Balassa Jenő utazó Budapest. — Sole Samu utazó Budapest. — Vermes Andor utazó Budapest. — Ritter Miksa utazó Budapest. — Berger Adolf kereskedő Budapest. — Friss Ignác kereskedő Budapest. — Kállay József kereskedő Budapest. — Papp Sándorné földbirtokos Nagyenyed. — Deutsch Béla utazó Medgyes. Engel Tóbiás utazó Budapest.

Pannónia szálloda. Kosch Gusztáv kereskedő Szászrégen. — Sebestyén Manó kereskedő Borosjenő. — Halász Mór tisztviselő Budapest. — Haas Ignác utazó Fiume. — Kohn Rezső kereskedő Szamosháza. — Traunner Antal magánzó Osztró. — Mihalik Imre utazó Bécs.

NEMZETI SZINHÁZ.

Csütörtök, 1909. évi március hó 25-én:

Délután 3 $\frac{1}{2}$ órakor kezdéskelt helyárrakkal:

A király.

Vigjáték 4 felvonásban. Írták: R. de Flers G. A., de Gaillavet és E. Aréne. Fordította: Molnár Ferenc.

S Z E M É L V E K:

A király	Szendrey M.	Rivelot	Faludy K.
De Chamarrade	Deli Lajos.	A püspök	Kulcsár L.
Blond	Leövey Leo.	Sertiu	Mártonfi R.
Bourdier	Várnay Jenő.	Therese	Zalay Margit.
Letorrain	Ditrői Mór.	Marthe	Novak Irén.
Corneau	Polgár S.	Suzette	H. Harmath J.

Kezdeté délután 3 és fél órakor.

Kéte fél 8 órakor, rendes helyárrakkal:

B) bérlet.

B) bérlet.

La Traviata.

Opera 4 felvonásban. Írta: Verdi.

S Z E M É L Y E K:

Violetta	L. Pileri.	Germont	E. Ercolani.
Flóra	Kun Irén.	Gaston	Faludy K.
Anina	Zalay Margit	Báró	Ladislav J.
Alfréd	Ferrari A.	Dr. Abigny	Rudas F.

Kezdeté este 7 és fél órakor.

URÁNIA SZINHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor: 1909 március hó 25-én, csütörtök:

1. Hektor boszuja. Humoros — 2. Vége jó, minden jó. Életkép. — 3. Makacs szerelmes. Bohózat. — 4. Utazás Svédországban. Természet után. — 5. Sári néni macskája. Kacagató.

Tíz perc szünet.

6. Jancsi nőülni akar. Bohózat. — 7. A párisi szemétszállítás. Természet után. — 8. A matróz menyasszonya. Dráma.

Előadások délután 2 órától kezdve.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukrászda.

SARG-féle 60
KALODONT
FILLÉR LEGJOBB FOG-CRÉM

NYILTÉR.*

Kornis Testvérek Az „ANKER“

élet- és járadék biztosító társaság vezérügynöksége.

A háborus hírek folytán mostanában gyakran felmerül az életbiztosításnak hadi biztosítással való kapcsolata.

Tudatjuk tehát, hogy a hadi kockázat átvételére vonatkozó eddigi 6 havi várakozási időt a most megkötendő biztosításoknál töröljük, vagyis a hadi kockázatot

az első naptól kezdve

elvállaljuk.

Tartalékosok és póttartalékosoknál eddig csak a biztosított tőke feléig, legfeljebb azonban 10.000 koronáig vállaltuk el a hadi kockázatot, népfelkelőknél pedig legfeljebb 20.000 korona erejéig. Hajlandok vagyunk azonban az ezen felüli biztosított összeg után is elvállalni a háboru kockázatát, ha ezért minden 1000 korona biztosítási tőke után 2 korona pótdíjat fizetnek évenként a biztosítás első 10 évében.

Ily értelemben már érvényben levő biztosításnál is elvállaljuk az itt említett illetékek ellenében azonnal kezdődőleg a hadi kockázatot

(feltéve, hogy azt a társaság eddig még nem vállalta el) legfeljebb 30.000 korona erejéig. Magasabb összegű biztosításoknál külön megállapodás szükséges.

Hivatásos katonáknak a biztosítási tőke 5-7%-át kell fizetni pótdíj fejében egy hadjárattal, illetve egy év tartamára. Meltánylandó esetekben a társaság hajlandó ezt a pótdíjat több évre felosztani, úgy, hogy minden 1000 korona biztosítási tőke után évi 5-7 korona pótdíj fizetés jusson.

Azt hisszük, hogy a most kiélesedett külügyi helyzetnél fogva nem szükséges külön kiemelni, mit nyújt társaságunk jelen előzenységével.

1244

Telefon 501.

Háboru veszélyére szóló életbiztosításokat azonnali érvényességgel

a legmeltányosabb módozatok és legelőnyösebb feltételek mellett köt

a „GRESHAM“ életbiztosító társaság

(tartalék alapjai a 240.000 koronát meghaladják.) Felvilágosítást és prospectust a társaság igazgatósága Budapest, V. Ferenc József-tér 5-6. saját palotájában, valamint összes képviselői díjmentesen és legkészségesebben adnak.

Aradi vezérügynökség: 1235

Löbl Gyula, Elekes Gáspár,
vezérügynök. titkár.
Zrinyi-utca 4b. Telefon 154.

A következő

ujdonságok

érkeztek

KERPEL IZSÓ

80,000 kötetes

kölcsönkönyvtárába:

Szathmáry: Humoros esetek. Miller: Trevarrack lord. Horváth: Mozgó fészletek. Zsoldos: A fekete huszár. Vera vallemásai. Hevesi I.: A milói vénusz. Lázár: Új csapáson. Samarov G.: A cigány. Eötvös: A balatoni halász vége. Harc az alkotmányért. A bakony. Molnár: Pesti erkölcsök. Gallovich K.: Tüzipádok. Blos V.: A francia forradalom. Hervieux: Az idegen. Bársony J.: Sugok valamit. Seress J.: A végzet. Pakots: A nyáradi kényur. Czöbel M.: A két arany hajszál. Orczy Emma: Megfizetek! Pekár Gy.: A fringiai sipka. Dinklage: Az ötödik feleség. Bulwer: Éj és virradat. Daudet A.: Malomból irt levelek. Gagghy D.: A vetélytársak. Szomaházy J.: Aranykőd. Dr. Wiczmandy J.: Pillanat.

Németben: Degré: Das Recht auf Untrene. Bartsch: Die Heindlkinder. Michalski: Anna Kuefer Jerome u. Tharaud: Aus Sturm u. Not, Bourgat: Der Emigrant, Stacpoole H.: Fanny Lambert, Mereschkowski: Leonardo da Vinci, Liebchen: Ein Roman unter Männern, Bartsch H.: Zwölf aus der Steiermark, Franzos K. E.: Judith Trachtenberg, Schnitzler A.: Liebelei, Alerma Sybilla: Eine Frau, Jacitschek M.: Eine Liebesnacht, Grat M. H.: Der Mann auf dem Bock, Wasner G.: Dornröschen (Roman) Stütgebauer: Die blaue Blume, Malot: Heimatlos, Artzibaschew: Sanin, Horaung E. W.: Ein Dieb in der Nacht, Veith Mizzi: Komtessens Tagebuch, Saussay V.: Frauenärzte, Heimburg W.: Über steinige Wege, Croker B. M.: Das spanische Halsband.

Kölcsöndíj havi 1 kor. 20 fill, vagy kötetenkint fizetve 8 fillér.

A könyvek ulak és tiszták!
Vidéki bérlet

Is a legfigyelmesebb kiszolgálásban részesülnek

A zenemű-kölcsöntárba

is meglepő szép

ujdonságok érkeztek!

Zenekölcsöntári díj havi 1 kor. 40 fill,
vagy füzetenkint 14 fill.

Szirmai: Táncoz huszárok. Bodrogi: Károg a holló a jegenyén. Sang u. Klang I-I V. Zerkovitz: Holdvilág-nóta. Puccini: Manon, Szirmay: Háromtól hatig, Férjek vonata, Szerelmes utcák, D'Albert: Tifland, Jacobi: Van de nines. Curtis: Sorentói emlék, Nádor: Kimegyek a temetőbe, Zerkovitz: Barcarolla, Csibikém. Kunkel: Nagysád akar tőlem kis babát? Ormay: Dicsértessék... Ha te engem, — ha én téged... Nincsen olyan barna leány, ... Fall: Szerencse malacz. Rubens: A hollandi leány, Xaven: csavargó, — Strauss O: A részeg leány.

Egyes könyvek és egész könyvtárak vétele; könyvtárak kiegészítése és berendezése.

KERPEL IZSÓ,

931 könyv-, zenemű és papírkereskedése Aradon

Telefon 385. sz.

951

Ön csodálkozik!

50.000 pár cipő!
4 pár cipő csak 7 korona 50 fill.

Több gyár fízetési zavarai folytán megbizattam, hogy igen nagy mennyiségű cipőt mélyen a leszállított áron alól eladjak. Ezen oknál fogva eladok

2 pár férfi — és 2 pár női fűzős cipőt

barna vagy fekete bőrből, orrán kaplival, erős szegezett talppal, igen elegáns, a legújabb divat szerint kiállítva, bármely szám szerint. Mind a négy pár csak **7 kor. 50 fillér**, utánvétellel küldve.

R. Reiner Schuh Export

Krakau, No. 39. 1214

Kicserélés engedélyezve, esetleg pénz vissza!

Női kárp divat szalon!

Van szerencsém a nagyérdemű hölgyközönség b. tudomására hozni, hogy válogatott izlens **modellek** a tavaszi és nyári szezonra megérkeztek.

Dusan felszerelt raktáram által abban a kellemes helyzetben vagyok, hogy egy a legkényesebb, mint a leiszereyebb igényeket tudom elegendi. Számos látogatókért esd

Grünblatt Antónia
Arad, Szabadság-tér 11, 1. em.
(a Glück húscsarnokkal egy házban.)
Gyászkalapok a legrövidebb idő alatt elkészülnek

Sarok üzlethelyiség kiadó.

József főherceg-ut 12. számú házukban, Maros-utca sarkán levő

nagyüzlethelyiség kiadó.

A 20 méter fronttal bíró nagy helyiséget két vagy három részre osztva is bérbeadjuk.

Bővebb értesítést földszinten levő irodánk nyújt. 1212

Fodor és Reisinger.

Valódi brünni szövetek

az 1909. évi tavaszi és nyári idényre.

Egy szelvény 3.10 m. hosszú teljes férfiruhához (kabát, nadrág és mellény) elegendő, csak	1 szelvény 7korona 1 szelvény 10korona 1 szelvény 12korona 1 szelvény 15korona 1 szelvény 17korona 1 szelvény 18korona 1 szelvény 20korona
---	--

Egy szelvényt fekete szalonruhához 20—K.-ért, szint-ugy felöltözösvetvet, turistalövedet, selyemkamagart stb. gyári ártakon küld a miot megbízható és szolid cég mindent ismert posztógyári rektor 5881

Siegel-Imhof Brünn.

Minták ingyen és bérmentve.

Az előnyök, a melyeket a magánvevő élvez, ha szövetségességletét közvetlen Siegel-Imhof cégnél, a gyári piacon rendeli meg, igen jelentősek. Szabott, legolcsóbb árak. Óriási választék. Mintahü, figyelmes kiszolgálás, még a legkisebb rendelésnél is, teljesen friss árban.

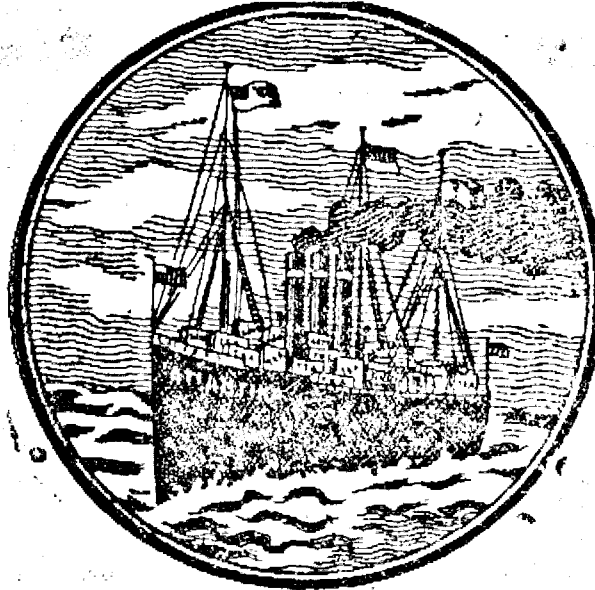
Védjegy: „Horgony”

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régiének bizonyult hárszer, mely már sok év óta legjobb fájdalomcsillapító szernak bizonyult kőszvényből, csúznál és meghűléseknel, bedőrszülésképpen használva.

Figyelmentetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatosaak legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel állított dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K—30, K1.40 és K2.— és úgyszólván minden gyógyszerertárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznel, Budapest. Dr. Richter gyógyszerertára az „Arany orozláshoz”, Prágában, Elisabethstrasse 5. sz. Mindennapi szétküldés.

221

Heggel, délután és este **igyunk**

ATLANTIKA kávét,
ATLANTIKA teát
ATLANTIKA rummal

mert csak az **ATLANTIKA** kávé, tea, rum speciális üzletben kapható

fűszer és illatszert **káros szagától mentes**
kávé, tea, rum.

A kirakatban működésben látható villanyüzemű kávépörkölönkkel naponta többször friss pörkölés. Eladás nagyban és kicsinyben. 421

ATLANTIKA
Kávé és tea behozatal
Arad, Andrassy-tér 20. Fischer Eliz-palota.

Városi és megyei telefon 609.

Hatóságilag engedélyezett

Kiárusítás

könyvek, papiráruk és írószerekben

üzletáthelyezés miatt

Ingusz I. és Fia

könyv-, papir- és írószerkereskedésében 661

Weitzer János-utca

Antiquar-könyvek,

irodai papirok, levél-

papirok, borítékok,

csomagoló papirok

beszerzési árban

lesznek kiárusítva.

Ingusz I. és Fia

Weitzer János-utca.

A KEZET
3
NAP ALATT

„MOLLY“

BÁRSONYPUHÁVÁ
ÉS
HABFEHÉRRÉ TESZI.

Elismerő levelek

TÖRV. VÉDVE.

TÖRV. VÉDVE.

Kitünő hatású

Egy üveg ára 1 korona.

„MOLLY“

Egy üveg ára 1 korona.

KÉZFINOMÍTÓ

Tekinte cs Hánzu Nestor urnak Arad.

Az ön által készített és forgalomba hozott „Molly“ kézfinomító szert — eredeti csomagolásban — tüzetesen megvizsgáltam és abban ásványi mérgeket vagy maró alkatrészeket nem találtam, amiért is az Ön által nekem bemutatott „Molly“ kézfinomító szert közegészségügyi szempontból teljesen kifogástalan minőségűnek jelentem ki.

Budapest, 1909. március 19-én.

Dr. Telbisz János,

kir. keresked. törvényszéki hitelevelű orvos.

1094

Tek. Hánzu Nestor urnak
droguista

Arad.

Az ön által készített Molly kézfinomítót hosszabb időn át használván, elhatároztam, hogy ezen kiváló minőségű bőrfinomító és ápoló szert a jövőben állandóan használni fogom. Felkérem tehát, szíveskedjék részemre újból néhány üveget küldeni.

Arad, 1909. március 10-én.

Tisztelettel

ösv. Andrást Károlyné.

Tek. Hánzu Nestor urnak
Vörös Kereszt Drogéria

Arad.

A Molly kézfinomítót megkaptam és örömmel tudatom, hogy annak kitünő hatása valóban megjelent, már az első használat után a kez-knek bámulatos puhaságot és lehegséget kölcsönöz. Szíveskedjék részemre utánvét mellett még 4 üveggel küldeni.

Mácsa, 1909. március 7-én.

Tisztelettel

Cs. hó Árpádné.

Igen tisztelt Hánzu ur!

Hálával tartozom Önnek, amiért felhívta figyelmemet a Molly kézfinomító szerre. Mondhatom, nagyon megvagyok elégedve az eredménnyel s azóta folyton csak e kellemes és kitünő hatású szert használom — a kezét már rövid használat után finomná és fehérré teszi. Azonkívül a hideg szél nem repeszti fel többé a bőrt, bárkinek is a legmelegebben ajánlható.

Zaránd, 1909. március hó 11-én.

Kitünő tisztelettel

Szalay Iuréné.

Tek. Hánzu Nestor urnak
Drogéria a „Vörös Kereszt“-hez

Arad.

Az ön által feltalált Molly kézfinomítót kiváló jónak találom és ezentúl csakis ezt fogom használni.

Arad, 1909. március hó 13-án.

ösv. Jakabffy Zoltánné.

Tek. Hánzu Nestor urnak
Arad.

A múlt alkalommal ön által ajánlott kézfinomító kitünően bevált. Küldjön részemre utánvét mellett 3 üveggel.

Székesút, 1909. március 3-án.

Tisztelettel

Friedrich Istvánné.

Tek. Hánzu Nestor urnak
droguista

Arad.

Az ön Molly kézfinomítója teljes meglepedésemre szolgált, igen kellemesen puhit és fehérit, miért is ismerőseim körében szívesen fogom ajánlani.

Budapest, 1909. március 4-én.

Papp Levente.

A „MOLLY“ kézfinomító vidékre szállítva 3 üveg rendelésénél ingyen csomagolás és bérmentve. Aradon kapható: gutori Földes Kelemen, Vojtek Kálmán, Kárpáti János gyógyszerész uraknál és a készítőnél,

HANZU NESTOR

Vöröskereszt Drogéria

Arad, Weitzer János-utca 2. sz.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Kiadóhivatalunk teljes egészében a
Kiadóhivatalban:
József főherceg-ut 22. szám.
Telefon szám: 161.

Hirdetések felvételnek a
Kiadóhivatalban:
József főherceg-ut 22. szám.
Telefon szám: 161.

Vasárnapoknál kérjük a hirdetés alatt levő számokra hivatkozni.

Am apró hirdetések előre fizetendők.

2009. évben minden apró egyzeti bejelentésének ára 6 fillér, vasárnapok kivételével 5 fillér. — Cselédet kereső vagy cselédnek ajánló apró hirdetés 20 szög 50 fillér, minden további szög 4 fillér. — Hirdetési leveleslapok 30-60 fillérért és 1 koronaért kaphatók lapunk elárultó helyein.

A Nagy Sándor 1231

és Török Ignác-utcában levő nagy sarok telek, mely több hazteleknek alkalmas (felosztható), a „Cserebogár”-hoz címzett vendéglővel együtt, vagy anélkül szabad kézből eladó. Értekezhetni Hoffmann Antal üzletében, Andrassy-tér 14.

Eladó magánlak

6 szoba, fürdőszoba, nagy kert. Tokóly Imre-utca (Halász-utca) 45 sz. 1198

7—8000 ócska téglát

sürgős megvételre kerek. Dávid Péter építési vállalkozó Aranykéz-utca 14. 1200

Egy csinosan butorozott

utcai szoba, egy vagy két fiatal ember részére kiadó. külön bejárattal. Csiky Gergely-ut a 25. sz. 1186

Vendéglősök figyelmébe!

Egy keveset használt „Piano Orchestr” automata pénzbedobással és egy gramfon olcsón eladó. Kohn, Hajó-utca 5a 1213

Egy különbejáraltu

utcai nagyon szép butorozott szoba kiadó azonnal. Cim a kiadóhivatalban. 1201

6 szobás lakás

minden kényelemmel, továbbá 200 mtr. alapterületű pincéraktár, műhelynek is alkalmas, május 1-től kiadó Braun N. A., Boros Béni tér 9. 1221

Vidéken

egy jóforgalmu vegyeskereskedés, berendezéssel együtt. Dohány és italmérési engedéllyel egybekötve más vállalat miatt május hó elsején átadható. Cim a kiadóban. 1153

Keresetlik

egy három középiskolát végzett tanuló részére intelligens családnál teljes ellátás. Megkiváncsítik, hogy a gyermek nevelésére gond fordítassék. Ajánlatok „teljes ellátás” címen e lap kiadóhivatalába küldendők.

Házvezetőnők

ajánkozik a háztartás minden ágában jártas középkorú ur özvegy asszony. Cim megtudható a kiadóban. 1183

Szép gyümölcsfa

nagy mennyiségben kapható Lahner György-utca 7 sz. alatt

Eladó

1 háló, 1 előszoba butor, elhelyezés miatt. Értekezhetni lehet Sarló-utca 29. szám. 1189

Veszek könyvtárakat

és hangjegyeket legmagasabb áron ugy helyben mint vidéken is. Könyvtárak kiegészítése és berendezése. Antiquár könyvek nagy készlete. Irodai cikkek, nyomtatványok. Kerpel Izsó könyv-, papírkereskedése és kölcsönkönyvtára Aradon. 262

Most jelent meg:

„Az új adótörvény ismertetője” 1226

Mennyi adót fognak a kereskedők, iparosok, gazdák, valamint az összes foglalkozási ágak ezentul fizetni. — Nepszerű utmutató az új adótörvényről követendő eljárások körül.

Bolti ára 60 fillér.

Ezen nagyterjedelmű füzet nepszerűen a képviselőházi tárgyalások alapján ismerteti az adótörvény minden fontos intézkedéseit. — Kapható Weisz Leó könyvkereske tésében Arad, Minorita-palota.

UJ!

Női és gyermek ruha üzlet

Arad, Forray-utca (Gróf Nádasdy palota).

Ajánlja izléseesen felszerelt raktárát, u. m.: **női és gyermek ruhákban**, csipke és selyem blouzokban. Pongyolák, aljak és blouzok a legolcsóbbtól a legfinomabb kivitelig.

Costümök, béli és gyászruhák 24 óra alatt készíttetnek.

A nagyérdemű hölgyközönségnek becses pártfogását kérve maradtam tisztelettel 105

Brüller Lajos

női és gyermekruha üzlete. Arad, Forray utca (Gróf Nádasdy-palota.)
Az országos vasutas szövetség szállítója.

1908—1909. kh.

Hirdetmény.

A cserebogarak irtásának legcélszerűbb módja a cserebogarak összeszedése és elpusztítása. A szedést mindjárt a bogarak első megjelenésekor kell megkezdeni, hogy elpusztítsuk azokat, még mielőtt petéiket lerakták volna. Minthogy napos időben és estefelé a bogarak élénken repkednek, legjobb a cserebogarakat reggel, vagy borus időben nappal is gyűjteni, a midőn a bogarak meg vannak gémberedve, vagy haláltszinlelve a fáról könnyen lerázhatók. Szedéskor nagy gond fordítandó a magányosan álló, vagy az ültetvények szélén lévő fákra, a melyeket e bogár különösen jól szeret keresni.

A cserebogarat szedő munkásokat legcélszerűbb az összegyűjtött bogarak mennyisége szerint, tehát kiló, vagy liter számra (1 kl. mintegy 1060 db cserebogár) fizetni, mert így a szedők jobban igyekeznek; mivel azonban az ilyen szedők buzgóságukban a fákat (főleg a gyümölcsfákat) nem igen kimélik, azért a gyümölcsfákról célszerűbb a szedést kellő felügyelet mellett napszamosokkal végeztetni. Ennek az lesz a jó oldala, hogy az ide-oda való méregetéssel nem pazaroljuk az időt, mint ahogyan az a mennyiség arányában fizetett szedők alkalmazásánál történne.

Az alacsonyabb fáról a cserebogarakat egyszerűen rázzuk le; magasabb törzsű fákkal azonban a rázáshoz hosszú nyelű horgokat alkalmazunk, vagy ha a szedők között fiatal subancok akadnak, akkor azok másszanak fel a fára és ugy rázzák meg annak ágait egyenkint. A rázás hirtelen erős legyen és rövid ideig tartson, hogy a bogár egyszerre essék le; a fának ide oda való lóbálásakor az erősen megkapaszkodó bogarak nem hullanak le.

Szedéskor legcélszerűbb a cserebogarakat szélesszáju, belül mázos és félig vízzel megtelt cserépfazékba gyűjteni, amelynek tartalmát, még mielőtt a fazék egészen megtelnék, időnként ki kell önteni egy nagyobb edénybe (vízzel félig telt hordóba, kádba) vagy zsákba.

Az elpusztítás többféle módon történhetik. Az összegyűjtött cserebogarakat kemény talajon (uton) agyon lehet tiporni vagy öszegymöszölni; a kádba szedett bogarakat pedig le lehet forrázni és gödörbe önteni, a mely gödört azután be kell temetni.

A nagymennyiségben összegyűjtött cserebogarat érdemes mesterseges trágya készítésére felhasználni oly módon, hogy a bogarakat földdel és oltatlan mésszel, turfahulladékkal összekeverjük, mely utóbbi a bogarak rothadó te emtőmeget az átható kellemetlen szagtól is megfosztja. A feldolgozandó cserebogártömeghez annyi föld, mész vagy turfa kell, a mennyi elég, hogy az előállított trágyatömeg büzös szagát elveszítse.

Fontos védekezési mód cserebogarak ellen az is, ha lárvájukat, tehát a földben élő pajorokat irtjuk, a melyek különben szintén igen kártékonyak.

A pajorok irtására legalkalmasabb idő a földforgatás, kapálás és szántás. Kapálás és forgatásakor a felszínre kerülő pajorokat agyon kell ütni, szántásakor pedig, ha sok a pajor, érdemes azt az eke után járó olcsó nap-zámossal fölszedetni. Itt is tanácsos a pajorszedő munkás figyelmét némi pénzbeli jutalommal lekötöni.

A pajorokat szintén lehet értékesíteni, még pedig, ha csak kis mennyiség van belőle. akkor azt baromfival etetjük meg, hogyha pedig sok van, akkor trágyának dolgozzuk fel.

Arad szab. kir város kapitányi hivatala, 1909. március hó 9-én.

Sarló,
főkapitány.

Van szerencsém szíves tudomására hozni nagyrebecsült vevőimnek és a hölgyközönségnek, miszerint a közelgő

tavaszi szezonra megérkeztek

a legujabb párisi, bécsi és budapesti

divatkalapok.

Amidőn nagybecsű pártfogásukat kérem és azok szíves megtekintésére meghívom. — Tisztelettel 1222

Lázár Cz. Tamás Gézané

női kalap divatterme ARAD, Andrassy-tér 13. szám.

FISCHER SIMON Nagyáruháza

olcsó tavaszi árjegyzéke.

305

Arad, Szabadság-tér 12. szám.

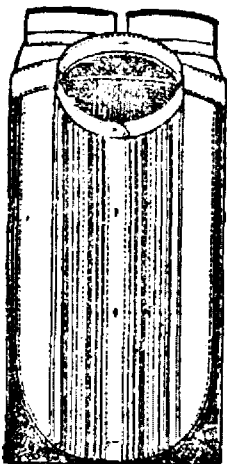
Divatos kemény kalap frt. 2.25, frt. 3. | Divatos puha strapa kalap frt. 1.50, frt. 1.75. | Finom szines és fekete kalap frt. 1.90, frt. 2.50 | Sportkalap, vízmentes frt. 1.80, frt. 2.25. | Legújabb finkalapok minden színben s formában frt. —.90, 1.25, 1.50. | Elegáns nyulszőrkalapok szine és fekete ujdons. frt. 2.50, 3.—

Figyelem!

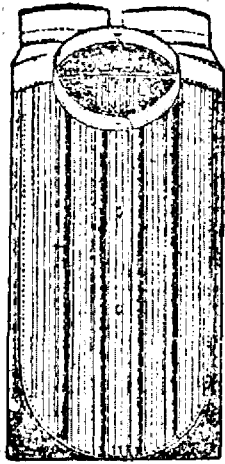
Ertesítés!

Ertesitem a t. vevőközönséget, hogy a cégemnek sikerült készpénzért nagyobb partivételek férfi fehérnemű, férfi és női esőernyők, zsebkendők, és nagy mennyiségű férfi és női harisnyákat beszerezni, miáltal a t. közönség most a czégnél a szükségletét rendkívül olcsó árban beszerezheti.

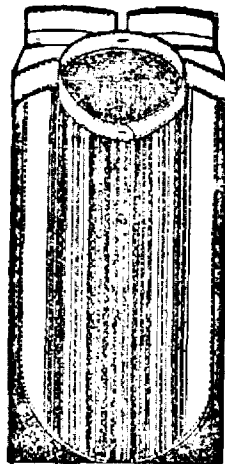
Vidéki megrendelések pontosan lesznek eszközölve.

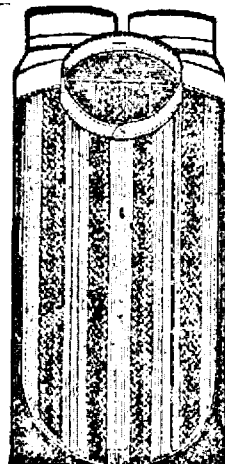
Férfi ing szines mellü frt. 1.35.

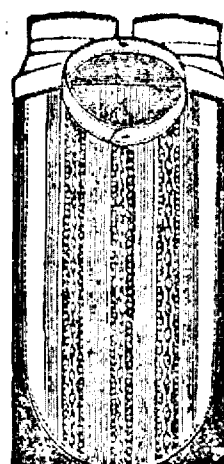
Puha fehér férfi ing madapolan reklám ár frt. 1.45.

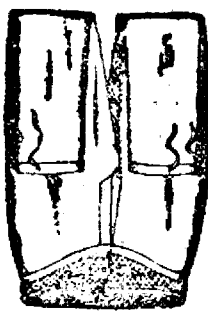
Férfi chiffon ing kemény mellü frt. 1.25, frt. 1.45.

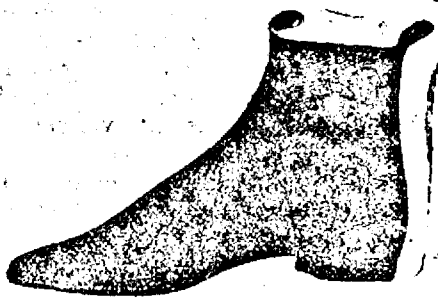
Finom angol Sephler férfiing ujdonság, rekl. ár f. 1.75

Francia batizting cégének különlegessége frt. 1.95.

Francia Kepper alsónadrág himzéses rekl. ár 98 kr. 1.25

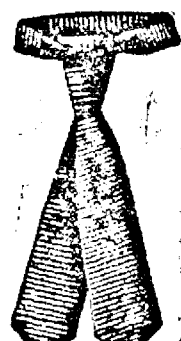
Finom helybeli készítményű férfi cipő Box vagy Chewreux frt. 5.90 és frt. 6.50.

Fin selyemnyakkendő reklám ár 5 kr

Selyem nyakkendők ujdons. 35 kr., 39 kr.

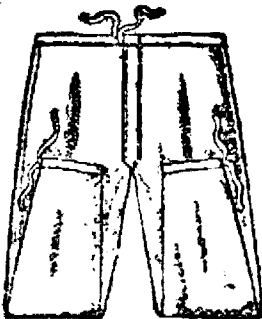
Finom selyem magantöltő nyakkendő 39, 45 és 50 kr

Ujdonságok tiszta selyem nyakkendők selyem bélyessel 50 kr.

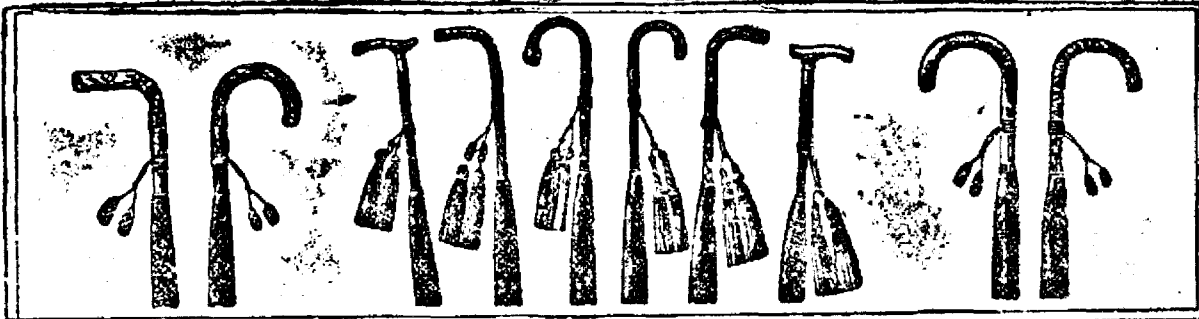
Különlegességek egész néhez Brokat selyem nyakkendőkben, 75 kr.

Labrávaló bőrtetés vaszonból reklám ár 85 és 95 kr.

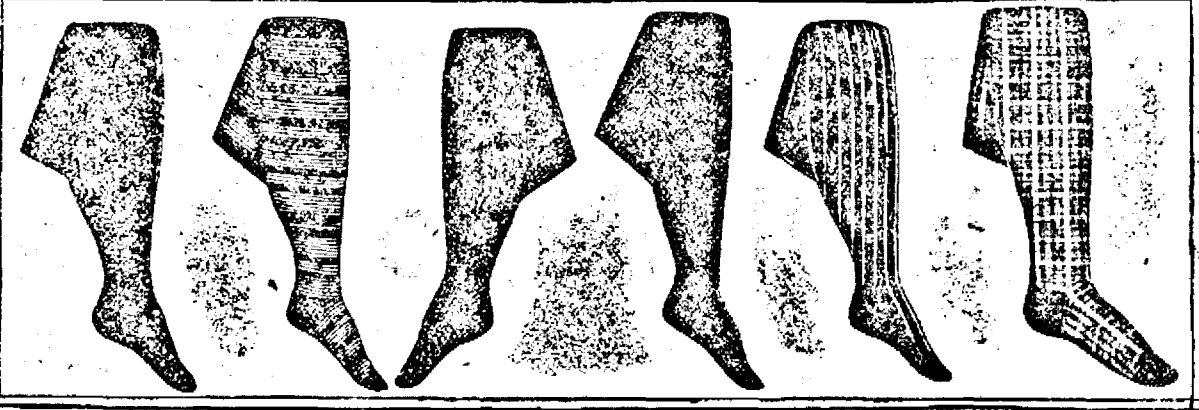
Finom helybeli készítményű férfi Box fűzős cipő frt. 5.95. Chewreux bőrből 6.75 és frt. 7.75.

Kínzó strapa ernyő reklám ár frt. 1.25 és frt. 1.35.

Kínzó női és férfi strapa ernyő frt. 1.39. Finom selyem férfi és női ernyő csak cégnél kapható! Frt. 1.75.

Ujdonság! Boternyő frt. 1.95, Boternyő bőrtokkal frt. 2.45.

Figyelem! Női és férfi harisnyákban rendkívül nagy Partivétel folytán valóban bámulatos olcsó árak! Ne mulassza el senki ezen jó alkalmat kibaszni!

Finom madapolan női ingek és nadrág nagy választékban 95 kr., frt. 1.25, frt. 1.75.

Női hálókabát nagy választékban frt. 1.50, 1.75 1.90.